

ΠΑΝΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΟΣΟΔΩΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—————

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1867 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1868.

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΣΤΟΥ
ΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____

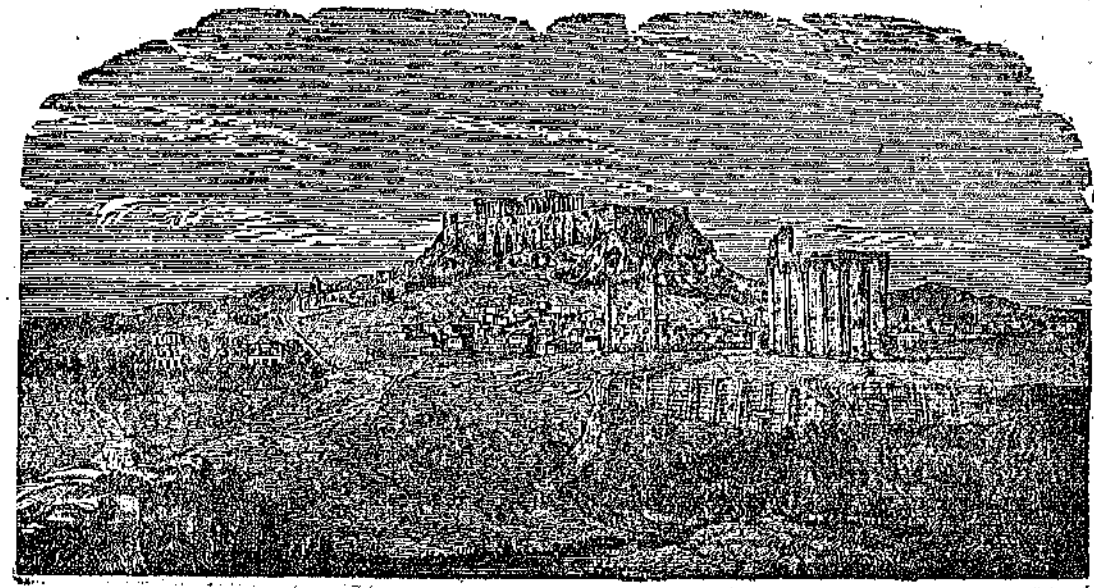
ΠΑΡΕΛΗΥΣΤΗΡΙΟ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

(ὅδὸς Περαιῶς.)

1868.

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1867.

ΤΟΜΟΣ III.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 422.

ΠΕΡΙ ΣΟΥΛΙΟΥ.

«Αλλ' οὐκ εὐλογον οὕτω κρίνειν τὰ περὶ
«ἀληθευόντων ἢ ψευδομένων» οἱ γὰρ τὸ
«ἀνεξαπλήρητον ἀκούοντες μετὰ πολλῆς
«καὶ ἀκριβοῦς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως τῶν
«κατὰ τοὺς τόπους, βράδιον καὶ ἀσφαλῶς
«ἀποφαίνονται περὶ τοῦ: τοὺς τοιοῦς δε
«μὴν ἀληθεύειν, τοὺς τοιοῦς δε δὲ ψευδε
«σθαι, ἐν οἷς ἱστοροῦσι παραδίξοις.» (Ἐ
«ριγ. κατὰ Κίλλο. τόμ. 6, σελ. 276 ἔκ
«δοσ. Παρισι.)

Ὁ μακαρίτης Χ. Περραιβός, ἐκδώσας ἤδη τὸ δεύ-
τερον ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1857 τὴν τοῦ Σουλίου
καὶ Πάργας ἱστορίαν αὐτοῦ, ἀμέσως ἐν ἀρχῇ περὶ
τῆς ὀνομασίας τοῦ Σουλίου λέγει τάδε: «Καθόσον
«αἱ περιστάσεις καὶ τὰ μέσα μᾶς ἐπέτρεψαν, ἐζη-
«τήσαμεν εἰς τοὺς παλαιούς καὶ μεταγενεστέρους
«γεωγράφους καὶ ἱστορικούς Ἑλλήνας ὅπως εὐρωμεν
«ἀκριβεστέρως πληροφορίας περὶ τῆς τοῦ Σουλίου ὀ-
«νομασίας καὶ χρονολογίας, καὶ ἐπομένως νὰ κατα-
«χωρίσωμεν ὕλην βασιμωτέρων ἀποδείξεων εἰς τὴν
«ἱστορίαν· ἀλλ' ὅλοι οἱ κόποι μας ἀπέβησαν μά-
«ταιοι, διότι οὔτε τὴν ὀνομασίαν, οὔτε τὴν χρονο-
«λογίαν, οὔτε τὰ βουνὰ τοῦ Σουλίου ἀπηντήσαμεν
«πούποτε· στερημένοι λοιπὸν γεωγραφικῶν καὶ ἱστο-

«ρικῶν ἀποδείξεων, ἠναγκάσθημεν νὰ καταφύγωμεν
«εἰς τὰς ὀπωσοῦν ἀκριβεστέρως ἐξετάσεις τῶν πρεσ-
«βυτέρων καὶ νοσημονεστέρων κατοίκων τοῦ Σουλίου,
«ὅπως διηγηθῶσιν ἡμῖν ὅσα κατὰ παράδοσιν ἐνε-
«θυμοῦντο ἀπὸ τῶν προγενεστέρων.» κτλ. κτλ. Οὐ-
«τοι λοιπὸν διηγήθησαν τῷ κ. Περραιβῷ, ὅτι τὸ πε-
«ρίφημον καταστὰν βραδύτερον Σούλιον ἦν πρότερον
«θέσις τραχεῖα, δύσβατος καὶ ἀγρία· συνωκίσθησαν
«δ' ἐν πρώτοις αὐτόθι αἰπόλοι τινὲς καὶ ἄλλοι ἀνε-
«ξάρτητοι ἄνδρες ἐκ τῶν πέριξ χωρίων ὅτι ὀνομάσθη
«Σούλιον ἐκ τινος φονευθέντος ἐκεῖσε Τουρκαλβανοῦ,
«ὅστις ἐλέγετο Σούλιος, καὶ ἐκ τούτου προήχθη ἡ ὀ-
«νομασία εἰς τὸν τόπον κτλ. κτλ. Ἡ παράδοσις αὕτη
«βασανισμένη γίνεται παραδεκτὴ εἰς ἔλλειψιν πά-
«σης ἄλλης, ἀλλ' ἐπιδέχεται καὶ διαφιλονεικίαν, καὶ
«μάλιστα σοβαρὰν, ὡς λέγει καὶ ὁ ἴδιος Περραιβός
«ἐν σελ. 3 ὡς ἔπεται:

«Ὅσον αἱ ἐρευνᾶι τῶν ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέ-
«ρων γεωγράφων καὶ ἱστορικῶν Ἑλλήνων καὶ ἄλλο-
«θενῶν, τόσον καὶ αἱ προφορικαὶ πληροφορίαι τῶν
«αὐτοχθόνων γερόντων περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Σου-
«λίου, ἀπῆντησαν μετὰ τὴν πρώτην ἔκδοσιν μικροῦ
«τινος μέρους τῆς ἱστορίας (ἐννοεῖ τὴν κατὰ τὸ 1815
«ἐν Βενετίᾳ ἐκδοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ τούτου) σοβαρὰν
«διαφιλονεικίαν.» κτλ. Καὶ τῷ ὄντι ἐπιδέχεται ἀν-
«τιρήσεις σπουδαίας ἢ περὶ τῆς ὀνομασίας, ἢ περὶ τῆς ὀνομασίας, ἢ περὶ τῆς ὀνομασίας, ἢ περὶ τῆς ὀνομασίας,

και καθαρως ειπειν, εως ανατρεπεται υπο νεωτε- ρων ειδησεων, αν τας πληροφοριας ερευνηντες ελα- θομεν, και αιτινες εχουσιν ουτως εν αριθειαι.

Προς Δ. χειμερινας της εμης πατριδος Δροβιανης, εντος τινος φθογγος περι τας δυο ωρας απεχου- σης εξ αυτης, υπαρχουσι τα ερειπια δυο καταρηνω- μενων νυν χωριων, «Στύλου» του ενος, και «Σου- λανων» του ετερου επονομαζομενων. μάλιστα δ' εν ταις Σουλανοις διατηρηθη και πυργος τις μεσαιωνικος, μεχρι σημερον ακεραιος, διαμαρτυρομενος την εν αυτοις υπαρξιν και διαβιωσιν μεχρι τινος των αν- δρειων Σουλανιωτων και κατὰ συγκοπήν Σουλιωτων, ων η εκπατριωσις, κατὰ την δημοτικην παραδοσιν, πάγκοινον ουσαν κατὰ τα μερη ταυτα, εγενετο δια τον ακδλονουον λογον.

Ημίσειαν ωραν παρακάτωθεν του χωριου των Σουλανων υπαρχει το και νυν διασωζομενον χωριον «Αβαρικός (α) και Αβαρτίσα» λεγομενον, κατοι- κούμενον δ' υπο εκμωαμεθωνισμενων Αλθωνων. Πί- σον δε των δυο χωριων Σουλανων και Αβαρτίσας, υπαρχει βρύσις, εξ ης ηρδοντο υδωρ αι γυναικες των Σουλανιωτων τη καιρη του θερους, δια την εν τη χωριω ελλειψιν ποσιμου. Τι συμβαινει λοιπον; Οτα ετουρκευσαν οι Αβαρτισιωται (πρότερον γάρ ησαν χριστιανοί) σόζονται δε και τα ονόματα των εκ- κλησιων αυτων μεταποιηθεισων εις τζικια, ως ει- ρισται τοις Οθωμανοις), εχλαρωθη η μεταξυ Σου- λανιωτων και Αβαρτισιωτων απ' αλωνων υπαρχουσα αρμονια, και ηρξαντο ενοχλεισθαι προς αλληλους, μάλιστα δε το θερος, δε δια την στερσιαν, ως ει- πομεν, του υδατος αι Σουλανιωτιδες κτεθεινον εις την ηρδισαν βρύσιν. Εν τη βρύσει ταυτη, πλατανα- στεφει και βαθυσκιφ ουση συχναζουσι τη θερος οι Αβαρτισιωται Οθωμανοι και ινα πλινθωνται συχνα- κιας, κατὰ τα θρησκευτικα αυτων εθιμα, και ινα διαγωσι το μεσημεριον υποκατω των πλατανων, α- παλαύοντες της πνευσης δροσερας αυρας, πανυ προς- φιλουσ ουσιας, μάλιστα εν τοις καυμασι του θερους. οι δε σφριγγοντες νεοι των Αβαρτισιωτων ετι συχνο- τερον εφριτων εις την βρύσιν, ειδοτες οτι αι γυναϊ- κες των Σουλανιωτων, και ενιοτε και των Στυλιω- των, ηρχοντο εκσιτα. Σημειωτέον δ' οτι αι χωρικαι των γυναικων εν Ηπειρω, μεταβαλινουσαι εις μακρυ- νας βιαισι, εν αις υπαρχουσι πηγαί ινα υδρευθω- σιν, ηδουσι συνήθως διαφορα ξσματα. το αυτο δε προατουσι και εν τη επιτηροφη. Ουτω δη ποτε και αι Σουλανιωτιδες ηδουσαι κατεβησαν εν τη πηγη υδρευομεναι δ' επεστρεπον, ως εθος. Αλλα τινες

(1) Σημειωτέον δ' οτι εκεινο τότε εις θεσιν «Παλαεβαρτίσας» καλουμενην.

των νεων του Αβαρτικού η Αβαρτίτζας ενεδρευσαντες εν τινι αποκροφω της οδοσ της προς Σουλανα αγοί- σης, συνελαθον τας Σουλανιωτιδας και εκκακοποιη- σαν. Τουτο μαθόντες οι ανδρειοι Σουλανιωται, αρ- πασαντες τα εγγχειριδια αυτων εδραμον εκδυμωσ, αλλ' ουδεν εποίησαν, δε τών νεών ανακαχωρηκότων ηδη. Δυσθυμούντες ουν και βαρέως φέροντες την αι- σχύνην των θυγατέρων αυτων, εδιψων εκδικησιν, δε γέρων τις Σουλανεύς προτρεπεται αυτοις, όπως ησυ- χίαν άγωσιν επί τινα χρόνον, εως αν ενθαρρυνθωσιν αυθις οι νεοι εις την αυτην πραξιν' και τω οντι ου- τωι συνέθη' διότι οι νεοι παλιν εζηθον επί τω αυτω σκοπω. Αλλως τε και ο πλημμυρησας τα μερη ταυτα τότε μωαμεθανισμός υπεκίνει και υπεθαλπε τας τοιαυτας πραξεις και ανωμαλιας και συγχυσεις των χωριων; όπως παρασχωσιν αυτω την αφορμήν προό- δου επί της σειρας του Τομαρου θρους (Στουγάρας) και εισχωρησας εν αυτω, διατελοντι εισετι ανε- ξαρτητω καθοτι, γνωστων οτι εν τω καιρω της κατακτησεως της Ηπειρου παρὰ των Οθωμανων, ε- ξαπλουμένων εν πρώτοις κατὰ τας πεδιαδας, αι πολεμικαι φυλαι των χριστιανων απεσφουοντο εις τα ορη και τας φάραγγας, όπου, αποκαθιστάμεναι με- ταξυ των δασων και στενωπων διετέλουαν ανεξάρτη- τοι και εξ ηει πολεμικως διακειμεναι. Τα αυτα συνέ- βησαν και εν τη ενταυθα σειρα του Τομαρου, εποφ- θακμιωμένου καρὰ του την πεδιαδα Δελθίνου κατα- σχόντος μωαμεθανισμου, ο δον ελειψαν αφορμαί και παραπλήσιοι ανωμαλιαί, οστε να κατάρχη τον Το- μαρου, εις ουτινος τας δυτικας φάραγγας υπαρχουσι τα ρηθέντα χωρία, Σουλανα και Στύλος.

Ο γέρων λοιπον εκεινος μιλων τα περι της εκπα- νόδου των αρπάγων, εξώπλισεν δε εκρινα την ω- ραν αρμοδιαν πολλους νεους Σουλανιωτας και διη- ρεσεν αυτους εις δυο, εξ των τουσ μεν υπεκυρψε προς ενεδραν, τουσ δε παρεμόρφωσεν εις νεανιδας Σουλ- ανιωτιδας προς την πηγήν συν υδρειας καταρχομενας και ξσμασι, κατὰ την συνήθειαν, εδηγηθεισας δε, όπως παρασύρωσι δι' ερωτικων τεχνασμάτων τουσ νεους εν ω τύπω η ενεδρα. Ουτω δη των πραγμά- των διεσκευασμένων, και των νεωυ παρὰ την πηγήν, ως σύνθητες, δικακεδαζόντων, αι νεανιδες προςποιού- μεναι και αντικαρκινόμεναι δια πολλων τρόπων εις τα ερωτικά αυτων αισθήματα, υπαναχώρουν μετὰ την πληρωσιν των υδριων υποσύρουσαι εν ταυτω τοις ερωτικαις δελεάσμασι και τουσ νεους προς την ενέ- δρα, δε σπασάμενοι τα ξίφη εφωρμησαν ως λέον- τες οι υποκεκρυμμένοι νεανιαί, και κατακερσούργη- σον αυτους εκπλαγέντας δια το απροσδόκητον. Τας οίμωγας των φονευομένων και τας άρρηνώπουδ φω- νας των Σουλανέων ακούσαντες οι πατέρες και λοι- ποι οικιστοι των εξ Αβαρτικού, εδραμον εις βοήθειαν.

άμα δε και οι λοιποί των Σουλανιωτων, και οι σύμ- μαχοι αυτων, κατοικοι του Στύλου, ειδοποιηθέν- τες έτρεξαν προς το μέρος της συμπλοκής, όπου ο γέρων μετὰ των νεων επιπεσών, ως ιεραξ καταδιώ- κων την υρνηα, καταρνήσασε τουσ Αβαρτισιωτας, κα- ταδιώξας αυτους μετὰ των λοιπων εως εντος σχε- δόν αυτων των οικιων των. Στενοχωρηθέντες ουτως οι Αβαρτισιωται εζητησαν βοήθειαν από τουσ δημο- θρησκους αυτων και επικουρίαν από τον τότε αρχη- γον του εν τη πεδιαδι του Δελθίνου θθωμανικου κατασκευομένου αορδίου. Ταυτα μιλων ο γέρων Σουλανεύς ανεχώρησεν εγχαίριωσ εν της Αβαρτίτζας, φθάσας δε εις τα Σουλανα άμέσως συνεκάλεσε τουσ συχωριουσ ως και τουσ συμμάχουσ Στυλιώτασ, και εζηγησε το αίτιον της συγκάλσεωσ και τον σκοπόν, προσεπιλέγων οτι αδδύνατοι, όπως αντισταθώμεν ηεις τας ηνωμένασ δυνάμεισ του εχθρου, εν μείνω- ημεν ωδε, θέλομεν υποπείσει εις ελα τα δεινά της καιχημαλωσιάσ' και άλλου μεν θα βλέπησ ο πατήρ οτων υιόν, άλλου δ' ο άνηρ την σύζυγον, και άλλου ητα τέκνα μας διακαρπισμένα, εσα φύγωσι την εμάχηραν των εχθρων της πίστεωσ και της πα- τριδούσ' ουεν εγώ προτεινω να καύσωμεν τας οι- κίασ μας και να φύγωμεν από ταυτον τον τόπον ηπροχωρουντες προσ τα ενδοτέρω της Στουγάρασ, ηπου και αν ευρωμεν τόπον της αρειασ μας στε- ρρόν και δυνατόν να γλυτώσωμεν τα κεφάλια μας ηκαι τας οικογενειασ μας, εκει να κατοικήσωμεν και ηνα στήσωμεν χωριον. Ουτωσ εμειναν σύμφωνοι άπαντες Σουλανιωται τε και Στυλιώται, και ά- πεφασισαν την εκπατριωσιν. Αποτεφρώσαντες λοι- πόν τας οικίασ αυτων ανεχώρησαν πανδημει προς τα ενδοτέρω του Τομαρου, ηστις εντευθεν αρχό- μενοσ σχηματίζει σειραν ορείων μεχρισ αυτοσ του Σουλίου εχικνουμένου επί της Θεσπρωτίασ, όπου παρακαλουθούμενοι και παρὰ των Στυλιωτων κα- τήκησαν ελλόντες επί των ορέων εκεινων, οιεσ με- τεδωκαν το όνομα της πατριδούσ αυτων, καλέσαντες και το παρ αυτων κατὰ πρότον συστηθέν χωριον «Στύλι», ως και λόφον τινά «Αβαρτίκο», ηάριν αναμνήσεωσ του ιστορικου της αυτων εκπατριωσεωσ αιτίου. Οι δ' Οθωμανοι, επελθόντες μετὰ την αναχώ- ρησιν αυτων εις τα χωρία «Σουλανα» και «Στύ- λου», και ευρόντες αυτα ερημα κατοικων, κατέκαυ- σον παν το αναπολειφθέν και ανεχώρησαν. Και ου- τωσ εμειναν ακατοίκητα μεχρι σημερον και ερημα φκινονται δε μόνον εκει τα νυν ερειπια οικων, ως ειπομεν αρχόμενοι, και πόρφοσ τις διασώζεται δε και το όνομα εις τα στόματα του λαου «Σουλανα», καλουντασ την θέσιν και μεχρι σημερον, ως και του «Στύλου» ιδίωσ δε τουτου το όνομα σώζεται εις τι πλησίον καίμενον μοναστήριον, υπερ καλείται

«Μοναστήριον Στύλου και Δίβρωσ (α). Εν τω κα- ταστήρω του Μοναστηριου τουτου παρετήρησα όνό- μακτα Σουλανιωτων, και μάλιστα οικογενειων, πα- ρεχουσων το ενδοσμον της εξ αυτων παραγωγής των εν Σουλία μετέπειτα περιφήμων γενομένων, ως π. γ. Ζαβέλλα και Πασαάτη. Η φυλή λοιπόν Ζαβε- λατων, ησ την καταγωγήν άγγοσ ο κ. Πεβλιβιδόσ, και ητις μετὰ της φυλής Πασσατων κατὰ πρότον κατώκησε το Σούλιον, πιθανόν φαίνεται, οτι ην Σουλανιωτις, ως και η των Πασσατων, και οτι αυ- ται πρώται, κατὰ Πεβλιβιδόν, εβίασασιν δια της Στουγάρασ εις τον τόπον τουτου τον δρεινόν και ά- γριον, όπου ενόμισαν εαυτάσ εν ασφαλεία κατοική- σούσασ, διέμειναν εν αυτω σταθερώσ, και πρώται ε- χρορήγησαν το όνομα της εκυτων πατριδούσ, «Σού- λιο» αποκαλέσασαι την δρεινήν ταύτην κατοικίαν, και «Αβαρτίκο» τον λόφον δια το αίτιον της φυ- γής αυτων. Τω χρόνω δε κατέτη τα περίκλυτον εις ελον τον κόσμον και ενδοξον Σούλιον. Εν αυτω κατέφηνγον πάντες οι αρειμάνειοι άνδρεσ και εν των περίεσ και εκ των απωτέρων χωριων της Ηπειρου, ευρίσκοντες άσυλον και προστασία, σπανίζουσαν εν εκεινοισ τοις καιροισ άλλαχοσ, ως γνωστόν, άπαντες οι φυγάδεσ, οιτινες εκ διαφόρων αιτιων ελάμβανον την ανάγκην αποδράσεωσ' εκει ελθών κατώκησε και ο περιώνυμοσ Γέρωσ-Σαμουήλ, ο εν τω άερί δια της πυριτιδούσ αποτειναχθείσ κτλ. (β). Άρα υποσείεται η παρὰ τω κ. Πεβλιβιδω διαφανομένη παραδοσισ, οτι το Σούλι όνομάσθη ουτω δια τον φόνον του Τουρκάλθανου Σουλίου κλ, ιστορικωτέρησ δε περι- φαίνεται η εκ Σουλανων εκπατριωσισ και επομέ- νωσ εν Σουλία εγκατάστασισ των άνδρειων Σουλ- ανιωτων και συγκοπήσ Σουλιωτων, και φυσικωτέρησ

(α) Το Μοναστήριον τουτου υπαρχει εις θεσιν τερπηνήσ και ά- ποικτον, εξ ησ αυτη η πόλισ της Κερκίρας καταβαίνεται και ά- πκασ η επαρχία Δελθίνου και το πλείστον της των Φιλιππων. Πλείστα χειρόγραφα εκείντασ, άπερ άπόλωντο. Εν τούτων, και' ας πληροφορίασ εχω, περιγράφον την Ηπειρον, Κέρκυ- ραν κτλ. ουν εικονογραφίασ απεικονίζουσαι την Ιματιαν άν- δρωσ τε και γυναικων εκάσασ επαρχίασ, περιήλοσ προ χρόνων εις χείρασ καλογήρου τινούσ, αντιπροσωπεύοντεσ την εκκλησιασ, αρχήν εν Δελθίω. Μετὰ ταυτα ουτοσ ελθών εις διενεχίεσ τησ Αρχειρεϊ, μετέβη εις Κωνσταντινούπολιν εχων και το χειρόγρα- γραφον εκειθεν δ' αυθις ενεκα δυσαρρεστων ανεχώρησεν εις Ρό- μην γενόμενοσ καπουίνωσ. Εοσε άγνωσται η τόχη του καλοσ χειρογράφου. Εν δ' άλλο του Ζωγαρε, «Σύνοψισ των θείων Κα- νόνων μετὰ τινων επιστολών του Φωτίου, και επιτηρησ τινούσ του Επικρατέουσ περι των αλρέσειων, ως και μεταφρασικήν τινα μετὰ τινων τεμαχιων φιλοσοφικων Νοζαντινων ίουσ χρόνων, κείνηται ηδη το ενταυθα Εθνικόν Πανεπιστήμιον δι' έμουσ, ελ- θόντοσ και συννοηθέντοσ τοις σοφοισ καθηγηταισ, τω κ. Καστέρη- χη και ιδίωσ τω σοφω γέρωνι Ασωπίω, φπερ προ καιροσ ην δή- λη η διασωσίσ μου αυτη, και ητις, εκδιδομένου του Συντάγμα- τουσ των θείων κανόνων παρὰ Ποτλή και Ράλλη, άπήχησέ μοι τουτου' αλλά δέν ηδυνάθην να αποστείλω ενεκα αυτων συμ- βάντων.

(β) Ουτινωσ την βιογραφίαν ιδε εν Πανδ. Τόμ. ΙΖ, σελ. 79.

ἢ αὐτῶν προεβουσα ἱστορικὴ ὀνομασία «Σούλιον», ἢ τοσοῦτον τιμῶσα τὸ δυστυχεῖς ἡμῶν ἔθνος καὶ τὴν περιληψμένην μὲν, ἀπορφανισθεῖσαν δὲ πρὸς τὸ παρὸν τοιοῦτων γενναίων τέκνων Ἰπείρου. Ἐὰν δὲ μίως θεωρήσωμεν πιθανὴν τὴν παράδοσιν τῆς ὀνομα- τοθεσίας τοῦ Σουλίου ἐκ τοῦ φονευθέντος «Σούλη», τότε δικαιούμεθα ἵνα ἐρωτήσωμεν, τίνας ἕνεκα καὶ πλείστοι ἔσαι ἄλλαι χώραι, ἐν αἷς ἐφρονεῦθησαν Τουρ- κοὶ, τὸ ὄνομα τῶν φονευθέντων οὐκ ἔσχον; ὅποσοι καὶ ὅποιοι ἐπισημώτατοι ἐφρονεῦθησαν ἐν πολέμοις καὶ μάλιστα μεγιστᾶνες αὐτῶν καὶ σουλτάνοι, καὶ ὅμως τὸ ὄνομα αὐτῶν οὐ διεφυλάχθη, οὐδ' ἐτέθη ποῦποτε ἕνεκα φόνου. Ναί, ὀνόματα ἐτέθησαν χάριν Ομηλικῶσεως πόλεων ἢ ἄλλων οἰκοδομῶν, ὡς ναῶν, γυμνασίων, φρουρῶν κτλ., ὡσαύτως καὶ κῆμαι ἔσχον τὰ ὀνόματα τῶν ἰδιοκτητῶν, ἀλλ' οὐ διὰ φόνον καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δρεινῶν αἰπόλων, οἷς ἐπολέμη- ὁ Σούλης διὰ φθόνον, ὡς λέγει ὁ Περρραϊβός. Ἀλλὰ πρὶν ἢ φονεῦθῃ ὁ ῥηθὲς Σούλης πῶς ἐλέγετο τὸ μέ- ρος τοῦτο, ἐν ᾧ συνώκησαν οἱ αἰπόλοι; οἱ δ' αἰπόλοι οὗτοι, ἔτε ἦλθον καὶ συνώκησαν, οὐδὲν ὄνομα πα- ρέσχον τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν; φυσικὰ ἔστιν ἀδύνατον ἵνα μὴ παράσχωσιν ὀνομασίαν τινὰ; ὥστε ἰδοῦ ἢ ὀ- νομασία τοῦ Σουλίου προκύπτει προτέρα τοῦ φόνου τοῦ Σούλη; ὁ δὲ Σούλης φονευθεὶς ἀπόλωτο σὺν τῇ ὀνομασθεσίᾳ αὐτοῦ διὰ παντός. Ἐντεῦθεν γεννᾶται πάλιν τὸ ζήτημα: πῶθεν ἦλθον οἱ αἰπόλοι οὗτοι καὶ πῶς, καὶ ποῦ τὸ αἶτιον τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἐ- αὐτῶν πατρίδος; ἰδοῦ αὖθις ζήτημα ἄλλως μὴ λυό- μενον, εἰμὴ διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐ- παρχίᾳ Δελβίνου «Σουλίων» ἐκπατριωθέντων Σουλανιωτῶν, οἵτινες τὸν ποιμενικὸν βίον μετερχό- μενοι ἐπιδηροφύρον, ὡς καὶ σήμερον ἐτι τὰ ἐν ταῖς ὑπὸ ὑμῶν τοῦ Τομάρου καὶ κοιλάσι χωρὶς διατε- λοῦσι τὸν αὐτὸν μετερχόμενα βίον; τὰ δὲ ἦθη, ἔ- θιμα καὶ αἱ γλωσσικαὶ ἰδιοτροπῆαι αὐτῶν εἰσι τοιαῦ- ται, ὥστε ἰκανὴν ὕλην παρέχουσι τῷ ἔξοντι τὴν εὐ- καιρίαν πρὸς ἐπεξεργασίαν ἰδιαιτέρας περὶ αὐτῶν πραγματείας. Τούτων πάντων εἴπερ εἶχε γνώσιν ὁ κ. Περρραϊβός, οὐκ ἔν παρῆλπεν αὐτὰς ἐν τῇ περὶ Σουλίου καὶ Πάργας ἱστορικῇ αὐτοῦ συγγραφῇ βε- βαιῶς, δι' ἣν Θεοκυδίδης τῶν Σουλιωτῶν ἀπεκαλέ- σθη παρὰ τοῦ Γερμανοῦ φιλολόγου Ε. Θερισχίου, καὶ ἦς ἕνεκα προσφερθείσης ἐν ἀντιτύπῳ τῷ Μ. Δουκὶ τῆς Ρωσσίας ἐλθόντι εἰς Αθήνας, τῷ Κωνσταν- τίνῳ, ἐπιμύθη βιζυτιμῶ δακτυλίῳ ὁ ἀφελὴς οὗτος ἱστορικὸς, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοσχέδιος, ὡς εὐη- ρεστῆθη ἀπακαλέσαι αὐτὸν ὁ ἱστορικὸς Νειβούρος. Προσθετέον δ' ἐν τούτοις ὅτι οἱ Σουλιωταὶ Ἀλβανοὶ δὲν ἦσαν, ὡς πολλοὶ περὶ τούτων δοξάζουσιν, ἀλλὰ λαὸς ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἰπείρου εἰς τὴν δρει- νὴν αὐτῆν χώραν συναθροισθεὶς διὰ τὸ δεινὸν τῶν

τότε χρόνων ὠμίλει δὲ τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν διὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἀπανταχοῦ τῆς Ἰπείρου ἀλβα- νικὸν στοιχεῖον, ὑπερ ἐναγκαλισθὲν τὸν μωαμεθα- νισμὸν ἐτι μᾶλλον ἐπέβλεπε τὸ χριστιανικὸν ἀπαντα- χοῦ δὲ τοῦ Τομάρου ὠμίλειτο ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα, καὶ σήμερον ἀκόμη ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Σιμόντος (Μπίστριτσα) ἐν Δελβίνῳ, δι' ἑλκῆς τοῦ Τομάρου σι- ρᾶς μέχρι τῆς Ἄρτης, ἐντεῦθεν κἀκεῖθεν τοῦ ὄρους τούτου, ὠμίλειται ἢ ἑλληνικὴ ἐν ὅλῃ τῇ μεσογειῶ ταύτῃ ἡπειρωτικῇ χώρᾳ, ἐξ ἧς καὶ τὸ πλείστον τῶν οἰκογενειῶν τοῦ Σουλίου κατέρχεται, ὡς αὐτὸς ὁ Περ- ρραϊβός λέγει, ἀναχωρουσᾶν ἐκ διαλειμμάτων ἐκ τῆς γενεθλίου ταύτης γῆς καὶ ἀποκαθισταμένων ἐν Σου- λίῳ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν κρατούτων ἀσφάλειαν, οἵτινες ἀπὸ τοσοῦτων χρόνων ἐποφθαλμιῶντες αὐτὸ καὶ μὴ δυνάμενοι ἵνα κάτοχοι αὐτοῦ γίνωσιν, ἠναγκάσθη- σαν ὅπως ἀναγνωρίσωσι τὸ αὐτοδιοίκητον καὶ ἐλεύ- θερον αὐτοῦ, ἕως οὐ ὁ ἄλλῃ πασσᾶς διὰ πολλῶν καὶ παντοίων τρόπων, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσεν τὴν Πάργαν, ἥτις ἦν τὸ τροφεῖον τοῦ Σουλίου ἐν καιρῷ ἀποκλει- σμοῦ καὶ ὁ χορηγὸς τῶν πολεμφοδίων, ἠδυνήθη νὰ κατισχύσῃ αὐτοῦ μετὰ πολλοὺς αἰματηροὺς ἀγῶνας, οὗς τοσαύτη φυσικὴ χάριτι ἀφρηγείται ὁ καλὸς Περ- ρραϊβός.

Ἰδωμεν ἤδη τί φρονούσι καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι σοφοὶ περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ θαυμαστοῦ Σουλίου.

Ἐπειδὴ δὲ μὴ ὅλος ἀσυντελής τῇ διαφιλονεικῆσει τῆς τοῦ Σουλίου ὀνομασίας φαίνεται ἡμῖν καὶ ἡ κατὰ τὸ 1805 ἐν Πάτραις τῆς Πελοποννήσου συζήτησις τοῦ κ. Περρραϊβοῦ (α), ἀκολουθοῦντος τότε τῷ περιη- γουμένῳ τὴν Ἑλλάδα Ρώσῳ πρίγκιπι, Μιχαὴλ Δολγοροῦκῃ, μάλιστα δὲ θεωρεῖται παρ' ἡμῶν ὡς συντείνουσα εἰς πλείονα διαφώτισιν καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Σουλίου καὶ τοῦ τῆς Δωδώνης, ἐν ᾧ συγγέεται παρὰ πολλῶν ξένων ἢ θέσις τῶν Σελλῶν καὶ Σουλίου, διὰ τὴν σχεδὸν ὁμοίωσιν τῶν ὀνομάτων προφο- ρᾶν, καθ' ἃς ἔχουσιν ἰδέας περὶ τῆς ἑλληνικῆς προ- φορᾶς αὐτοῦ, καὶ οὕτω νομίζουσι τινες ἐξ αὐτῶν ὅτι «Σέλλια» καὶ «Σούλιον» ταυτίζονται, καὶ τρι ὀ- παρχούσης μεγίστης διαφορᾶς μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ὅλους παρασάγγας ἀπεχόντων τὴν θέσιν ἑκατέρων. Ἐκρίναμεν δ' ἀρμόδιον ἵνα καὶ περὶ ταύτης ἐνταῦθα εἰπωμέν τινὰ, καταχωρίζοντες ὅμως προηγουμένως ἐν ἐπιτομῇ τὴν μεταξὺ Περρραϊβοῦ καὶ Ἀγγλοῦ περιη- γητοῦ περὶ τούτου συνέντευξιν. Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ὁ Ἀγγλὸς περιηγητὴς, ἐπιστηριζόμενος εἰς τὸ γνω- στὸν ἐκεῖνο Ὁμήρειον «Ζεὺ Ἄννα Δωδώναιε» κλ.

(α) Ἡ συζήτησις ἐγένετο τότε μετὰ τινος Ἀγγλοῦ περιηγητοῦ θεωρουμένου τὸ Σούλιον ὡς τὸ Σέλλιον τοῦ Θεοκυδίδου, καὶ εἰς τοὺς Σελλῶδες τοῦ Ὁμήρου ταυτίζοντος τὰ τρία ταῦτα. Ἴδε ἱστορ. Περρραϊβοῦ σελ. 4.

ἐμίμῳ δὲ Σελλοὶ Σοὶ ναίουσιν, ὑποφῆναι ἀνιπτόπο- υδες, χαμικεῖναι κτλ.» καὶ εἰς τὸ τὸ Θεοκυδίδου «Ἄραξ οὖν (ὁ Δημοσθένης ὁ στρατηγός) ἔξιμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Δευκάδος, ἀκόντων τῶν Ἀκαρνανῶν, παρέπλευσεν εἰς Σάλλιον» κτλ. (Τόμ. Α'. Βιβλ. γ' φυλλ. 268). Λέγει τῷ κ. Περρραϊβῷ «τί »σὲ φέρει εἰς ἀπορίαν; ἢ διαφορὰ πιθανῶν τῶν ὀνο- μάτων, Σελλοὶ καὶ Σάλλιον ἀπὸ τῆς σημερινῆς »Σούλι; ὅποταν ἢ ὀνομασία τοῦ Ὁμήρου ἀπὸ τῆς »τοῦ Θεοκυδίδου ἦναι διαφορετικαί, πῶσω μᾶλλον »τόσοι αἰῶνες καὶ διάφοροι περιστάσεις νὰ μὴ τὴν »διαφθεύρωσιν εἰς τὴν σημερινὴν Σούλι; Εἰς ταῦτα καὶ ἄλλα τοῦ Ἀγγλοῦ ἀπήνησεν ὁ κ. Περρραϊβός οὕτω λέγων «Κόριε, ἐὰν ἢ φθονερὰ τύχη ἐστέρησε τοὺς Ἕλληνας τοπογραφικῶν γνώσεων ξένων ἐπικρα- τειῶν, τὴν ἰδικὴν τῶν ὅμως τοπογραφίαν δὲν ἀγνο- οῦσι, μολονότι δὲν ἔχουσι τὸ ἐλεύθερον καὶ τοὺς τρόπους νὰ τὴν ἰχνοσκοπῶσι, καθὼς ὑμεῖς πάντοτε »ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπιστηρίζετε τὰς γνώμας σας εἰς τὰς παρουσιασθείσας μαρτυρίας τοῦ Ὁμήρου καὶ Θεοκυ- δίδου, ὡς ἀναφερομένης δὴθεν ἐπὶ τὸ σημερινὸν Σού- λι, ἐπικαλοῦμαι περὶ τούτου τὴν ἀνεκτικὴν σας ἀ- κρόασιν, καὶ θέλετε πεισθεῖ, νομίζω, ἐπομένως νὰ συνομολογήσῃτε, ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ καθ' Ὁμηρον «Σελλοὶ», ἄλλο τὸ κατὰ Θεοκυδίδην «Σάλλιον», καὶ ἄλλο τὸ περὶ οὐ ὁ λόγος «Σούλι» κτλ. Ἐπι- φέρει δὲ διαφόρους λόγους ὁ κ. Περρραϊβός, ἐν οἷς ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπῆρχον Δωδῶναι δύο, μία μὲν Θεσσαλική, καὶ ἄλλη ἡπειρωτικὴ. Ἀλλὰ περὶ τῆς Θεσσαλικῆς, ἀν ὑπάρχη ἢ μὴ, οὐδεὶς ἐνταῦθα λό- γος: περὶ δὲ τῆς ἡπειρωτικῆς καὶ μάλ' ἐνδιαφέρει γὰρ ἡμῖν ἢ ἐξακολούθησι τοῦ κ. Περρραϊβοῦ πρὸς τὸν Ἀγγλον, ἔχουσα ὡδί: «Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν Ἰπείρῳ »Δωδωναῖον Μαντεῖον ἐγίνωσκεν ὁ Ὁμηρος ἀκριβέ- »στατα, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων στίχων του πληροφο- »ρούμεθα.»

« Τὸν δ' ἐς Δωδῶνην φάτο βήμεναι, ἔφαρ θεοῖο »
 » Ἐκ δρυὸς ὑψικήμειο Αἰὸς βουλήν ἐπακούσαι »
 » Ὅπως νοστήσειεν (Ὀδυσσεὺς) φίλην ἐς πατρίδα γαίαν »
 » Ἰδὲ δὴν ἀπειὼν, ἢ ἐμφανδὸν, ἢ κρυφθδόν. »
 (Ὀδυσ. 21 στίχ. 206).

Ἐκτὸς τῶν ὁμηρικῶν ἀποδείξεων, ἰδοῦ καὶ ἄλ- λων γεωγράφων. Τῶν μὲν οὖν ἡπειρωτῶν ἔθνη φη- σιν εἶναι Θεόπομπος τέσσαρα καίδεκα: τούτων δ' ἐνδοξότατα Χάονες καὶ Μολοττοὶ διὰ τὸ ἀρξαι ποτὲ πάσης τῆς ἡπειρωτικῆς: πρότερον μὲν Χάονες, ὕστερον δὲ Μολοττοὺς, οἱ καὶ διὰ τὴν συγγένειαν τῶν βασιλέων ἐπὶ πλέον ηὐξήθησαν (τῶν γὰρ Αἰα- κιδῶν ἦσαν), καὶ διὰ τὸ παρὰ τούτοις εἶναι τὸ ἐν Δωδῶνῃ Μαντεῖον, παλαιὸν τε καὶ ὀνομαστόν ὄν. (Στράβ. τόμ. 6' σελ. 50) καὶ ἄλλας τινὰς ἀποδείξεις

φέρει ὁ κ. Περρραϊβός, ἕπερ συντομίας χάριν παρα- λείπομεν (α).

Καθ' ἣν λοιπὸν ἐξήγησιν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων τῶν συγγραφέων ἐποιήσατο πρὸς τὸν Ἀγγλον ὁ Κ. Περρραϊβός παρεστήσατο, ὅτι τὸ Μαντεῖον τῆς Δω- δώνης ἦν εἰς τὸν τόπον τῶν Χάονων καὶ Μολοσσῶν ἐχόντων πρὸς τούτοις ΔΝ. καὶ τὴν νῆσον Κέρκυραν, τὴν καθ' Ὁμηρον Φαιακίαν, ἀφ' οὗ τοῦ ὀδοσσεὺς διεβιβάσθη εἰς τὸ ἀντικέρον τῆς καίμενον ὑπὸ τὰς ὑπὸ ὑμῶν τοῦ Τομάρου Δωδωναῖον Μαντεῖον διὰ νὰ ἐξιλεύσῃ τὸν Ποσειδῶνα, ἀκούσῃ τὴν βου- λὴν τοῦ Αἰὸς, καὶ ἀπέλθῃ ἐπομένως εἰς τὴν φίλην πατρίδα του « ἢ ἐμφανδὸν, ἢ κρυφθδόν », ἢ φα- νερὰ δηλ. ἢ κρυφά. Τὸ δὲ Μαντεῖον ὁ Κ. Περρραϊ- βός τίθει παρὰ τὴν Φοινίκην, τὴν περίφημον πό- λιν τῆς ἐπαρχίας Δελβίνου ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς χρό- νοις, καὶ ἐκεῖσε παρέστησεν αὐτὸ πρὸς τὸν Ἀγγλον ἔχων εἰς τοῦτο σύμφωνον καὶ τὸν Κ. Κοσμᾶν Θε- σπρωτῶν τὸ ἐπώνυμον, μαθητὴν δὲ τοῦ Βαλιδᾶ καὶ καταγόμενον ἐκ χωρίου « Γλωργουτζάταις » τῆς ἐπαρχ. Ἀργυροκάστρου. Ἀλλ' ἡμεῖς παρατηροῦμεν τῷ Κ. Περρραϊβῷ, ὅτι κακῶς ἐνόησε τοὺς συγγρα- φεῖς καὶ ἐπομένως ἀνάρμοστον ἐποιήσατο παράστα- σιν τῷ φιλέλληνι περιηγητῇ Ἀγγλῷ καθότι ἐὰν ὑ- ποθέσωμεν παρὰ τὴν Φοινίκην τῶντι ὑπάρχουσαν τὴν Δωδῶνην, καθὼς λέγουσιν οἱ Κ.Κ. Περρραϊβός καὶ Κοσμᾶς, τότε ἀνατρέπονται ἄρδην ἔπασαι αἱ τῶν συγγραφέων παραστάσεις περὶ Δωδώνης καὶ τοῦ Μαντεῖου αὐτῆς, ὅπερ ἀδύνατον, καθότι οὐδεὶς τῶν συγγραφέων Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων παριστᾶ τὴν Δωδῶνην ἐγγὺς Φοινίκης τῆς περιδῶξου, περὶ ἧς το- σοῦτος λόγος παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Ἐπειτα ἢ Δωδῶνῃ ἐγγὺς Φοινίκης ὑποτιθεμένη, ὁμωνύμου τμήματος οὐκ ἂν εἴη πρωτεύουσα: καθότι Φοινίκη καὶ Δωδῶ- νη, ἐφ' ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τμήματι, δύο πρωτεύου- σαι, ἔστι λογικῶς ἀδύνατον, ὥστε αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς πίπτει ἢ ὑπόθεσις αὐτῆ τῶν Κ.Κ. Περρραϊβοῦ καὶ Κοσμᾶ, κολάζοντος μάλιστα καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Περρραϊβοῦ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διὰ τῆς φράσεως « ἐπειδὴ ἐν καιρῷ πολέμου ἐγίνοντο αἱ παρατη- ρήσεις μας », περὶ ὧν, ὡς φαίνεται, ἐνδοιάζει κα- θαρὰ. Ἐπειτα ἢ θέσις αὐτῆ κατ' ἀκριβῆσιν ἀπέναντι Κερκύρας οὐχ ὑπάρχει. Ἀκριβῶς ἀπέναντι αὐτῆς

(α) Σκοπεῖται νὰ ἐκδώσω ἰδιαιτέραν περὶ Δωδώνης πραγμα- τείαν, ἐν ᾗ ἔσονται συμπεριλημμένα ἔπασαι αἱ μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων περὶ τῆς θέσεως αὐτῆς κτλ. Ἐν τούτοις ἤδη εὐρί- σκεται πῶντι τι περὶ Δωδώνης τοῦ φίλου μου κ. Γ. Χασιώ- του, ὅστις ἐὰν μὲν εὐτυχῶσ νὰ ἀνατρέσῃ ἐπ' ἄλλοις ἐγγράμμα- τιν ἐν ταῖς ἐν Πάτραις κατὰ τὸ 1806 ἐκδοθείσαις Κρητικαῖς περὶ τοῦ Δωδωναίου ζητήματος ἐπιστολαῖς, πρῶτοι ἡμεῖς, θέλωμεν ἐπικροτήσαι τὸ πῶντι τι, καὶ μάλιστα εἴταν ἀφορᾷ τὴν ἐπι- στημονικὴν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλως δ' ἐπιφυλακτικῶς ὅπως ἀνασχευάσωμεν αὐτὸ.

καίται η Στουγαράα περιοχή, εφ' η ην εύκολω-
τάτη η δια του λιμένος του Βουθρωτού, εγγυτάτου
τη Κερκίρη έντοι, ανάβαισι του Οδυσσεώς προς τον
Δωδωνίον Δία, ως και η δια την Ιθάκην αναχώ-
ρησις αυτού η άμφαδόν, ηε κρυφαδόν' ο δε Στράβων
λέγων αδια τού περά τούτοις είναι τδ έν Δωδώνη Μαν-
τείον παλαιόν τε» κτλ. έννοιαν έχει ούκ έν Μολοσσού;
είναι τδ Μαντείον, αλλά παρά τούτοις ήται πλησίον
τούτων, έν τοις μεθορίοις, δι' ών διακρίνεται η τε Μο-
λοσσία και Θεσπρωτία, ών έν μέσφ έκείτο η ιερά
περιοχή της Δωδώνης, όπου τδ παλαιόν και όνο-
μαστόν, ως λέγει ο Στράβων, μαντείον' βραδύτερον
δδ, δια την επικράτησιν και επέκτασιν των Μολοσ-
σών, ελέγεται Μολοσσικόν τούτο, ως λέγουσι τινες,
καθώς πάλιν δια την επικράτησιν των Θεσπρωτιών,
ελέγεται έν Θεσπρωτία είναι έπομένως Θεσπρωτικόν'
άλλ' αλλήως ούτ' έν Θεσπρωτία ατή, ούτ' έν Μο-
λοσσίδι ύπήρχεν, άλλ' έν χώρφ μεσαζούση άμφούν
τούτων, είτ' ούν τη ιερά περιφερεία του Πελάκου
Διός της Δωδώνης' και ένεκα της διαμεσότητος ταύ-
της ποτέ μδν λέγεται παρά τινών συγγραφέων έν
Μολοσσίδι ύπάρχον, ποτέ δ' εζ άλλων έν Θεσπρω-
τία, και έπομένως έπέρχεται η σύγχυσις περί της
θέσεως της Δωδώνης και του Μαντείου, ώστε δδν
δύναται τις να λάβη εύκρινη και καθαράν ιδέαν
περι αυτού άκριβώς ποδ ζείται, έν Θεσπρωτία η έν
Μολοσσία. Τοιαύτην λοιπόν άμφιταλάντευσιν όπως
άρωμεν, δδν να παραδεχθώμεν τδ διάμεσον της ύ-
πάρξεως της ιεράς Δωδωνιάς περιφερείας, και ού-
πως αίρεται συνάμα και πάσα σύγχυσις των συγ-
γραφέων και διαφωτίζεται άρετά τδ ζήτημα. Τοι-
αύτην δδ ιεράν χώραν παραδεχόμεθα ήμεις την πε-
ριοχήν της Στουγάρας, ως κειμένην μεταξύ Θεσ-
πρωτίας εζ ένος και Μολοσσίδος εκ του άλλου, και
έχουσαν και τδ όρος Τόμαρον, εις ού τας ύπώρειας
έκειτο η Δωδώνη. Πλείστα δδ εσα άρχαία έρεί-
πια άπαντώνται έν ατή, και μάλιστα των Ελ-
λών, Σέλλων και Ελλάσων, ών άνεκάλυφα τας
θέσεις, έπιμαρτυρούμενας εκ τε των έρειπίων, εκ
τε των εις τά στόματα του λαού διασωθεισών ό-
νομασιών, και εκ του ένταυθα συμβιβασμού των
παραστάσεων, ελθέσεων και γνωμών των τε Ελλή-
νων και Λατινών Συγγραφέων, έπιλυομένου ένταυθα
άμμοδιώτατα του πολυκρότου τούτου ζητήματος
καθ' όλας τας έπίψεις, ύφ' ας δύνατον ίνα θεωρη-
θώ (α). Άρα οι Σέλλοι του Όμήρου ούκ ήσαν έν τφ
σημερινφ Σούλιφ οι Σουλιώται, ως εδδξαζεν ο πε-
ριηγητής Άγγλος άλλ' εις τά «Σέλλοι», η τινα κειν-
ται εις τας Β. πλευρας της Στουγάρας παρά τη

(α) Ταύτα διαπραγματεύθη έν έκτασει έν ταίς πέρυσι έν
Πάτριας έκδοθείσας Κριτικαίς έπιστολαίς.

επαρχία Αργυροκάστρου (Άρουπίδι, τμήματι της
Μολοσσίας), και ών οι άνωπτόποδες και χαμαιεύσαι
κληρικαι διευθέτου τά του Μαντείου μετά των λοι-
πών, ως γνωστόν. Περί της θέσεως των Ελλών και
Ελλόπων ίδε Κριτικ. Έπιστολαίς έν Πάτριας έκδοθεί-
σας σελ. 49 — 87. 88. — 89. Έπειδή τδ στενά
όρια της διατριβής ταύτης, καθδ άλλον σκοπόν έγού-
σης, δδν επιτρέπουσι περισσοτέραν έκτασιν επί του
ζητήματος τούτου, έπιφυλασσόμεθα όπως ίδιχ περί
τούτου γράψαντες εκθέσωμεν τά δέοντα.

Ίδωμεν ήδη και εσα ο Κ. Πεββαϊδός ειπε τφ Άγ-
γλω περί του Σούλιου, ύπερ άναφέρει ο Θουκυδίδης,
και ύπερ ο Άγγλος περιηγητής ένόμιζεν είναι ταύτδ
τφ σημερινφ Σουλίω. Αλλά τδ μδν Σόλλιον του
Θουκυδίδου ήν παραθαλάσσιον και λιμήν, όπου προσ-
ωρισθή ο Δημοσθένης άπάρας εκ Λευκάδος, έν φ
τδ σημερινόν Σούλι καίται εις την μεσόγειον επί του
όρους, άπέχον της θαλάσσης ύπερ τας εζ ώρας κατ'
εύθειαν γραμμήν, ούτε λιμένα άλλον έχει πλησί-
στερον έκτός της λεγομένης «Σ. Π. Λάντας.» Άλλως
δ' ο Δημοσθένης σκοπόν ούκ είχεν ίνα παραπλεύση
τας άκτας της Ηπειρου λιζών τά παράλια ατή, η
αλλά προς τά Ν. Α. της Λευκάδος έκπλέον διευθύ-
νετο προς τά παράλια της Αίτωλο-Άκαρνανίας, ως
εζάγεται εκ του έπομένου χωρίου του Θουκυδίδου,
ύπερ άνεγνώσε τφ Άγγλω ο κ. Πεββαϊδός: «Κοινώ-
σας δδ την έννοιαν τοις Άκαρνανσί, ως ού προσε-
» δέξαντο δια της Λευκάδος την ού περιτείχισιν, αυ-
» τός τη λοιπή στρατιφ Κεφαλλήσι και Μεσσηνίοις,
» και Ζακυνθίοις και Αθηναίων τριακοσίοις, τοις έπι-
» θάταις των σφετέρων ναών (αί γάρ πεντεκαίδεκα
» των Κερκυραίων άπηλθον νηες) έστράταυσεν έπ'
» Αίτωλούς ώρματο δ' εζ Οίνεινος της Λοκρίδος' οι
» δδ Οζόλοι ούτοι Λοκροίς ζύμμαχοι ήσαν, και είδει
» αυτούς πανστρατιφ άπαντήσαι τοις Αθηναίοις εις
» την μεσόγειον.» Εξηγουντες λοιπόν την έννοιαν
του Ιστορικού και έρευνώντες τον σκοπόν της από
Λευκάδος άποπλεύσεως του Δημοσθένους προς τά
παράλια της Αίτωλο-Άκαρνανίας, όπως έπιτεθή
κατά των μεσογειοτέρων, πιθανήν εύρίσκομεν και
την κατά τά παράλια ταύτα ύπαρξιν του Σούλιου,
φω παρέπλευσεν ο βηθείς στρατηγός' εθαν ίνα εισ-
βάλη ο Δημοσθένης εις τας βηθείσας επαρχίας, δδν
είχε, νομιζόμεν, άλλο καταλληλότερον μέρος ίνα
κάμη την άπόβασιν, ειμή εισελθών εις τον Κορινθια-
κόν κόλπον άποβιβασθή εις τά παράλια των Λοκρών,
πλησίον της Ναυπάκτου ίσως, όπου φυσικφ τφ λό-
γω πιθανόν να ύπήρχε και τδ Σόλλιον. Έντευθεν
δ' ένωθείς μετά των συμμάχων Λοκρών έμελλεν ίνα
έκστρατεύση κατά των Αιτωλόν, ως η συνέχεια της
Ιστορίας διαλαμβάνει. Έντευθεν άπέγει τδ σημερι-
νόν Σούλιον ύπερ τας τέσσαρας ήμέρας, και τδ μδν

ύπάρχει έν Ηπειρω, τδ δε Σόλλιον του Θουκυδίδου
έν ταις παραλιας της Δυτικής Ελλάδος, ώστε φα-
νερών τδ γίνεται παντί, ως και τφ Άγγλω έκείνω,
δτι άλλαχού μδν ήσαν οι καθ' Όμηρον Σέλλοι, άλ-
λαχού δδ τδ Σόλλιον του Θουκυδίδου, και άλλαχού
τδ ήμέτερον Σούλι. Και οι μδν Σέλλοι, ως είπαμεν,
έν τη Ηπειρω παρά τη επαρχία Αργυροκάστρου, τδ
δε Σόλλιον έν ταις παραλιας της Δυτικής Ελλάδος
ήν, και τδ ήρωϊκόν Σούλι έν τοις μεσογειοτέροις της
Ηπειρου ύπάρχει, παρά ταις επαρχίαις Παραμουθιαίς
και Ιωννίνων.

Ούδε τδ άρχαίον ένθάριον της Ηπειρου, τους Σου-
λίονας, ένταυθα ύποθετόν, καθότι ούτοι ήσαν έν τη
περιφερεία της Χιονίας διατελούντες ύπό την έπίφ-
ροην των Χαόνων. Τδ δ' ήμέτερον Σούλιον εύρίσκε-
ται πλησίον της Θεσπρωτίας και κατοικήθη κατά
την παράδοσιν μας επί της εποχής πιθανώς εκείνης,
καθ' ην οι μοιμαθηνοί εζηλούντο έν τη Ηπειρω
μετά των θάνατον του περιφήμου Σικαντέρμπεη, και
καθ' ην εζεπατριώθησαν οι ήμέτεροι Σουλανιώται,
ως είδομεν. Την παράδοσιν ταύτην, την ύπαρξιν
των έρειπίων των Σουλανών, την ύπαρξιν της όνο-
μασίας «Σουλανά» εις τά στόματα του λαού των
μερών ήμων, η επί τφ Διαγωνισμφ τφ Ηπειρωτικφ
παρά του Ελληνικού έν Κωνσταντινουπόλει φιλο-
λογικού Συλλόγου εκλεχθείσα έπιτροπή άγνοείται
διατί απέδωκεν εις τον έμδν ύπερβολικόν πετριωτι-
σμόν έν τη κατά 1865 έκθέσει ατή. Πιρακαλούνται
δμως τά μέλη ατή, όπως έπισκεφθώσι τά «Σου-
λανά» ίδωσιν ίδιοις οφθαλμοις τά έρειπια ατών,
μάθωσι την παράδοσιν και άκούσασιν ίδιοις ώσιν του
όνόματος Σουλανών, και τότε δη τότε σφν τφ πα-
τριωτισμφ μου καθαρά θέλουσι διείδει και τον ά-
κραιφνή περί την έπιστήμην ζήλόν μου. Τδ όνομα
«Σούλι» άπαντάται και κατά τους Βυζαντινούς
χρόνους άπ' ατή της εβ' έκαιονταετηρίδος' εις την
Αιτικήν, παρά των Μιχαηλόν, ύπήρχε, ύπάρχει δδ
και σήμερα έν χωρίον «Σούλι», κλυούμενον, έν φ
ο Δεσπότης των Σαλώνων Θωμάς ο Γ' κατά τδ χρο-
νικόν του Μιχαήλ ύπό Buchon, έλαθε γενεαλογι-
κήν κατοχήν (ίδε χρον. Γαλαξειδίου ύπό Σάλα σελ.
69) κτλ.

Τδ δ' όνομα «Σούλι» προήχθη ίσως εκ του Sola
Sula, Solu, κατά τας διαφόρους δηλαδή μετατρο-
πάς, ας ελάμβανον τά όνόματα έν ταις βυρβάραις
καιρις του μεσαίωνα, όπως και τά ήμέτερα Σου-
λανά ίσως εκ του Sula προήχθη του ηα παρήχθη-
σαν' άρα όλως άπαράδεκτον του λοιπού δτι ένεκα
φόνου παρήχθη τδ όνομα Σούλι. Διά τί όμως όνο-
μάσθη «Σούλι» τδ μέρος αυτό της Ηπειρου και
παρά τίνος και πότε, άκριβώς προσδιορισμένον δδν
ύπάρχει' άλλ' αι άγαθή τύχη από τίνος έπιτυχώς άρ-

ξάμενκι έρευναι του έθνικού ήμων μεσαιώνος ίσως
διαλευκάνωσι και τά περί τούτου.

Έγγραφον Αθήνησι 1867 κατά μήνα Ιούλιον.

A. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

Ο ΣΧΕΔΙΟΓΡΑΦΟΣ.

(Συνέχ. και τέλος. ίδε φυλ. 419.)

Η Διαθήκη.

Τέλος έφθασε και η ήμέρα καθ' ην έπρεπε να δη-
μοσιευθ η διαθήκη' δια τούτο έπορεύοντο κατ' αυ-
τήν οι κληρονόμοι εις τδ δικαστήριον.

Ο ύποδηματοποιός Μαστρολευθέρας Χούντας ήτο
ο πρώτος, οστις λίαν πρωί εζυπνήσας. εβδίδε την
προς τδ δικαστήριον φέρουσαν οδόν. Πρδ μιās ώρας
δδν ήδύνατο να ήσυχάζη πλέον εις την οικίαν. Την
παρελθούσαν νύκτα είχεν ένυπνιασθή ο άθλιος δτι
διερχόμενος δάσος τι άπήνησε γάταν ώραισιτάτην,
ποικιλόδερμον και παχείαν. Ο Μαστρολευθέρας ένό-
μισεν ότι τδ δέρμα της ήτο πολύτιμον, δια τούτο
έπροσάθει να την συλλάβη. Έτρεχε λοιπόν από θά-
μνου εις θάμνον, και από δένδρου εις δένδρον' έν
τούτοις εις μάτην, επειδή τδ εύκίνητον ζώον πάν-
τοτε ύπαξέφευγε. Περιβλέψας τέλος είδεν ότι είχεν
άποπλανηθή, και δδν ήδύνατο μ' όλας τας προσπα-
θείας να εύρη την εις την οικίαν του φέρουσαν οδόν'
μ' όλα ταύτα κατώρθωσε να ίδη μακρόθεν τδ έργα-
στήριόν του, έντός δδ αυτού εύρίσκετο η γάτα εζη-
πλωμένη μ' όλην την άνεσιν επί σωρού τινος πα-
λαιών ύποδημάτων.

Αν καλώς έβλεπεν η γάτα εκράτει τότε δια των
ποδών και οδόντων της ανθρώπινον κεφαλήν, ήτις
είχε τους χαρακτήρας του προσώπου του φιλοθέου,
οστις έφάνετο ότι περιεγέζα αυτόν περιφρονητικώς.

Κατ' άρχάς τδ ένύπνιον δυσηρέστησε τον Μαστρο-
λευθέρην' αίφνης όμως έσυλλογίσθη τον άντροκρίτην
του' εύθις λοιπόν ήρπασεν αυτόν κείμενον ύπό τδ
προσεφάλαχόν του — επειδή ύπό τούτο έθετεν εκά-
στην νύκτα τον καλύτιμόν του τούτον θησαυρόν —
άνεπήδησεν έν της κλίνης, ήναψε φός και ανεζήτησε,
γάτα' δάσος' άποπλάνησις και έργαστήριον, η-
παντα ταύτα εύρίσκοντο εις τους αριθμούς 60. 45.
20 και 70, έπρόθεσεν όλους αυτούς και εύρε τδ
άθροισμα 200, ανεζήτησε περαιτέρω και άνέγνω-
σεν δταν εκ τεσσάρων αριθμών του ένυπνίου άπο-
τελετήται τδ άθροισμα 200 — ένταυθα δδ ήτο ά-
ποτετωπώμενον μέλαν επί λευκού — τούτο είναι

σταυρός εκ ρόδων, σημείον ευτυχίας' οι τέσσαρες ούτοι αριθμοί κερδαίνουσιν αναμφισβότως.

Εὐγε! ανεβόησε πλήρης χαρᾶς ὁ Μαστρολευθέρης. Τώρα τὴν ἔχω καλὰ. Ἄμα λάβω τὴν κληρονομίαν εὐθὺς ὅα ἀγοράσω καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ λαχείου 60, 45, 25 καὶ 70' ἐντὸς δὲ τούτου ὅα ἀγοράσω καὶ ἕκ τινος τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ λαχείων τὸν ἀριθμὸν 200, τότε δὲ ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς, ὅα κερδήσω ἕσα θέλω. Ἐκ δὲ τῆς ὑπερβολικῆς του χαρᾶς, τῆς προελθοῦσας παραδόξως ἀπὸ τὸ ψευδὲς τοῦτο φάσμα, οἱ ἀπονευρακωμένοι γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ του ἀπεστερρώθησαν ἐντελῶς.

Ἐνεδύθη λοιπὸν εὐθὺς τάχιστα, ἀναλογιζόμενος πάντοτε πόσα ἔχει διαθέσει ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ πλούσιος Πιπαρμπακαμπούρης, ἐπειδὴ μὲ τοῦτον τὸν τίτλον ἐτίμα πάντοτε αὐτὸς τε καὶ ἡ οἰκογένειά του τὸν ἀποθανόντα. Δέκα χιλιάδες τάλληρα τοῦλάχιστον ὅα κληρονομήσῃ ἔλεγε· καὶ ἐπειδὴ ὅσα εἶπε χθὲς εἰς τὸν Δαμιανὸν περὶ τῆς κληρονομίας δὲν τὰ εἶπε μετὰ σπουδαιότητος, ἐνδομύχως ἐπίστευεν ὅτι ἡ κληρονομία ὅα ἦτο πολὺ μεγαλειτέρα ἀκόμη.

Καὶ ὁ Δαμιανὸς δὲ ἦτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς φερουσῆς εἰς τὸ δικαστήριον. Ἄν ἦτο δυνατὸν, σήμερον ἐφαίνετο ἀκόμη ἀθλιότερος ἀφ' ἑ, τι ἦτο χθὲς, ἐπειδὴ διήλθεν ἄνπιος ὄλην τὴν νύκτα. Ἐν τῇ πεποιθήσει δὲ ὅτι ὅα κληρονομήσῃ πέντε ὡς ἕξ χιλιάδας δραχμῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ. Εὐρίσκετο εἰς τὴν μεγαλειτέραν στενωχωρίαν ἀναλογιζόμενος ποῖον τῶν σχεδίων του ἦτο συμφερότερον νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐφημερίδα, ἢ τὴν κεντρικὴν τοῦ κόσμου τράπεζαν, ἢ τὸ ἐνεχειριστήριον δι' ἕκασαν τὴν Εὐρώπην, ἢ τὸ λαχεῖον διὰ τὰς γυναῖκας, ἢ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν κυλιόμενος ἄνπιος ἐν τῇ κλίνῃ του, « δὲν εἶναι συμφερότερον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ συστήσῃ ἐν γενικῶν δι' αὐτὴν φρενοκομείον μὲ μερίδας; » Ἦναι ἐνδεχόμενον πᾶς ἄνθρωπος νὰ πάθῃ τὰς φρένας του, διὰ τοῦτο ἕκαστος ἔχει συμφέρον ἀπὸ τὴν σύστασιν ἐνὸς τοιούτου φιλανθρωπικωτάτου καταστήματος, καὶ εἶμαι βεβαίωτος ὅτι ὅα τὴν ὑποστηρίξῃ. Πέντε μέγιστα πτέρυγες ὅα ἀποτελέσῃσι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ἐκάστη δὲ τούτων ὅα χρησιμεύῃ δι' ἐν ἕκαστον μέρος τοῦ κόσμου. Τὸ κέντρον τοῦ οἰκοδομήματος ὅα ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ἐμὲ, ὡς τὸν γενικὸν τοῦ καταστήματος διευθυντήν. Εἰς ἐκάστην πτέρυγα ὅα ὑπάρχῃ ἐν θεάτρῳ, μία αἴθουσα διὰ τὰς μουσικὰς συμφωνίας, ἐν σχολεῖον τῆς ἱστορίας, καὶ, ὑπὲρ εἶναι καὶ φυσικωτάτων, δι' ἕκαστον θρησκευμὰ ἀνά μία ἐκκλησία. Τοιοῦτοτρόπως διήλθεν ἡ νύξ σχεδὸν ὀλόκληρος μερικοῦ ἢ κεφαλῇ τοῦ Δαμιανοῦ ἐσχοτίσθη ἐντελῶς, καὶ οὕτως ἠδυνήθη νὰ ἀποκοιμηθῇ βραχύτατον καὶ πνευρωτῶδη ὕπνον.

Εἰς ὅλους διάφορον θέσιν εὐρίσκοντο οἱ δύο ἄλλοι κληρονόμοι. Ἀφοῦ ἡ γραφαὶ θεῖα ἐκοιμήθη ἡσύχως, ἐγερωθεῖσα ἔκαμε τὴν συνήθη αὐτῇ ἐωθινὴν προσουχὴν τῆς ἀτάραχος δὲ καὶ φιλόφρων παρετήρει τὸν ὄρατον καὶ γαλήνιον οὐρανὸν, δοξολογοῦσα τὰς ἐν αὐτῷ δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων ἠλπίζε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διακοσίας δραχμᾶς, διὰ νὰ δυνηθῇ δι' αὐτῶν νὰ ἀπολαύσῃ ἡσυχώτερον μέλλον.

Ὁ ἀχνίζων καφῆς, τὸν ὁποῖον ἔδρασαν ἡ μικρὰ, καὶ ὅστις ἦτο ἡ μόνη τῆς ἀναψυχῆ, τῇ ἐφάνη νοστιμώτατος. Ὁ διὰ τοῦ ἀνεωχθέντος παραθύρου εἰσπνεύσας καὶ πληρώσας τὸ δωμάτιον πρωϊνὸς ἀήρ, ἤρχισε νὰ ζωογονῇ τὰς δυνάμεις τῆς. Πρὶν ἢ πορευθῆ δὲ εἰς τὸ ὄχληρὸν δι' αὐτὴν δικαστήριον, ἠθέλησε νὰ ἀναπνεύσῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν τὸν καθαρὸν τῆς πρωϊᾶς ἀέρα, διὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὀλίγον στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς μικρᾶς. Πόσον δὲ θελκτικὴ εἶναι ἡ ἐξοχὴ καὶ ἡ θέα τῶν μερῶν ἐκείνων, τοῦτο δύνανται νὰ ἐννοήσῃσι μόνον οἱ ἐπισκεφθέντες τοιοῦτους τόπους. Ἀφ' ἐνὸς ἐλκύει τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ θεατοῦ ὁ μεγαλοπρεπὴς βῆρον Σόθας, ἀφ' ἑτέρου ἡ ὠραία καὶ κατάφυτος κοιλάς· ἀφ' ἐνὸς ἡ ὠραία θάλασσα τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ μεγαλοπρεπὴς Παρνασσὸς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Στερεᾶς ὄρη· εἰς ὁποιοδήποτε μέρος τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἂν στρέψῃ τὰ βλέμματά του καὶ ὁ ἀπλούστερος θεατῆς ὅα ἀνῶρῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐνταῦθα φύσεως. Ἡ γραφαὶ μόλις κατέρωθως νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ὠραίας ταύτης φύσεως· βεβαίως δὲ ὅα ἐλησμέναι τὸ δικαστήριον, ἂν δὲν τὸ ὑπενθύμιζον εἰς αὐτὴν ἡ ἐγγονὴ τῆς, ἣτις τὴν ἐβίασε νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ Φιλόθεος καὶ σήμερον ἦτο ὁ αὐτὸς καθὼς καὶ πάντοτε. Πισελθὼν εἰς τὸ δικαστήριον ἐχαίρετῆσε πάντας φιλοφρόνως καὶ εὐμενῶς. Ὡς ἔμπρῳν ὁμως, ὅστις ἐγνώριζε τὸν κόσμον καὶ τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων, εὐρίσκετο εἰς ἑσωτερικὴν συγκλίνησιν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Ἦτο μὲν ἀρκετὰ πλούσιος ὥστε δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς κληρονομίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐλάμβανέ τι ἐκ ταύτης, ἐγνώριζε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ διαθέσῃ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὁμοίων του.

Ἐπὶ τέλους ἡ ὑπόθεσις ἔλαβε τὴν τακτικὴν αὐτῆς καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένην πορείαν. Ἀπαντῆς οἱ κληρονόμοι ἐπαρουσίασαν ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ τῆς ταυτότητός των καὶ τῶν ἀξιώσεών των. Οὕτω δὲ ἤρχισεν ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Μαστρολευθέρη ἀνεπέδησαν ἐκ τῶν κοιλωμάτων των· αἱ ὀφρὺς ἀνῆλθον μέχρι τοῦ μετώπου· τὸ κάτισχον ὡς κάλαμος σάμιά του ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν συγκλίνησιν, ὅπως τρέμωσι τὰ φύλλα τῶν δένδρων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ὁ σχεδιογράφος ἀπ' ἐναντίας ἴστατο ὄρθιος, ἐλκύνων διὰ τῶν χαρα-

κτῆρων τοῦ προσώπου του ὅτι εὐρίσκετο βεβουλισμένος εἰς σπουδαίους συλλογισμοὺς· τὸν μακρὸν ὀστεοειδῆ λιχνὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐκράτει, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς ὄχι ὀλιγώτερον μακρᾶς καὶ ἰσχνῆς βίνος του· διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἐταμβάκιζε μ' ὄλην τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ἡ γραφαὶ θεῖα ἐκάθητο ἐπὶ τινος καθίσματος μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ ἐκπεπληγμένη διὰ τὰς ἀγνώστους εἰς αὐτὴν τῶς ἐπιμοταξίας τοῦ δικαστηρίου. Πλησίον τῆς ἴστατο ἡ μικρὰ ἐγγονὴ τῆς μὲ ἀνοικτὸν στόμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο οἱ ὡς στίλβων ἐλέφας λευκοὶ καὶ ὠραῖοι ὀδόντες τῆς.

Ὁ Φιλοθέου ἐκάθητο ἀπέναντί τῆς, καὶ ἠεροῦτο τῆς ἀναγνώσεως μειδιῶν. Καὶ ἔπρεπέ τις νὰ μειδιᾷ, ἐπειδὴ ἡ διαθήκη ἦτο καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως διαθέκη παραδόξως ἀνθρώπου.

Κύριον καὶ καθολικῶν κληρονόμον του καθίστα ὁ ἀποθανὼν τὸν ἔμπορον Φιλοθέου· μετ' αὐτὸν εἶποντο οἱ δευτερεύοντες.

Δέκα καὶ τέσσαρας χιλιάδας τάληρων διέθετεν ὑπὲρ τῆς κοινότητος, ἣτις ὅμως ὤφειλε τοὺς τόκους τῶν χρημάτων τούτων νὰ διανεμῇ κατ' ἔτος εἰς τοὺς τρεῖς κυφοὺς, τοὺς γεννηθέντας ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ νομοῦ ἐκείνου, καὶ ἔχοντας τὴν μεγαλιτέραν καμπούραν. Πρὸς ἐκλογὴν τούτων διέταττε νὰ συστηθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Νομάρχου, τοῦ Νομοῦτροῦ καὶ ἐπτά κυφῶν. Οἱ ἐκλεχθῆσόμενοι ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν εἰκοσιν ἐτῶν. Αἱ γυναῖκες ἀπεκλείοντο τῆς ἐκλογῆς. Οἱ ἄπαξ ἐκλεχθέντες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλεχθῶσι καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἐὰν δὲν ἐπαρθυσίζοντο ἄλλοι ὑπερβαίνοντες κατὰ τὸ μέγεθος τῆς καμπούρας.

Ὅταν ἀνεγινώσκετο τὸ μέρος τοῦτο τῆς διαθήκης ἐπῆλθεν εἰς τὸν Δαμιανὸν ἡ ἰδέα νὰ σχηματίσῃ κερδοσκοπικὴν ἐταιρίαν, ἣτις νὰ συναθροίσῃ ὅλους τοῦ κόσμου τοὺς κυφοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας, μετ' αὐτῶν δὲ, ὡς μετὰ θηριοτροφείου, νὰ περιέρχεται τὰς διαφόρους πόλεις διὰ τὰ ἐπιδεικνύη αὐτοῦς. Συγχρόνως ἔλεγεν ὅτι δύναται τις, συνδέων τοὺς κυφοὺς τούτους διὰ τοῦ γάμου, νὰ ἀναδείξῃ ἀληθῆ καὶ παραδειγματικὴν φυλὴν τερατωδῶν κυφῶν.

Τὴν περὶ τοῦ σχεδίου τούτου σκέψιν ἀνέβαλεν, ἐπειδὴ ἐξηκολούθει ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης.

Τὸν ἐν Τρικκαλοῖς οἶκόν του κατέλειπεν ὁ ἀποθανὼν εἰς τὴν πόλιν, ἣτις ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν εἰς ὁποιοδήποτε κοινοφελῆ σκοπὸν ἤθελε. Τὴν ἐπομένῃ ὅμως ὑποχρέωσιν ὤφειλε νὰ διατηρήσῃ. Ἐπὶ δέκα ἔτη νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς κανένα νὰ εἰσελθῇ ἐντὸς τῶν δωματίων, εἰς τὰ ὁποῖα πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν κατόκει αὐτὸς ὁ ἴδιος· συνάμα δὲ διέ-

ταττε νὰ μένωσιν αἱ ὄραϊ καὶ τὰ παράθυρα ἐντοιχιωμένα ὅπως εἶχον· παρελθοῦσης τῆς προθεσμίας τῶν δέκα ἐτῶν, ἠδύνατο ἡ πόλις νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ταῦτα ὅπως ἤθελε.

Περαιτέρω ὁ διαθέτης ἐμνημόνευεν εἰς τὴν διαθήκην του ὀνομαστὶ ὅλους ἐκείνους, οἵτινες εἶχον προσβάλει αὐτὸν ἐπαισθητῶς, προσθέτων μάλιστα καὶ τὸν τρόπον τῆς προσβολῆς. Εἰς ἕκαστον τούτων (ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ἦτο μικρὸς) ἔφρινεν ἀπὸ εἴκοσι πέντε δραχμᾶς. Ὅλοι οὗτοι, ἔγραφε, δύνανται διὰ τῶν χρημάτων τούτων νὰ δικασκιδάσωσι μίαν ἡμέραν, ἀφοῦ ἐλευθερώθησαν πλέον ἀπὸ τὸν κόπον νὰ ὑβρίζωσιν ἕνα ἀτυχεῖ ἄνθρωπον, ὅιος ἦτο ὁ διαθέτης.

Τὰ χρήματα ὅσα δὲν ἤθελον λάβει οἱ ἔβρισται οὗτοι διέθετεν ὁ ἀποθανὼν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ τόπου. Ὅλα τὰ ἄλλα του κτήματα, αἱ σταυριδάμπελοι καὶ ἄμπελοι, οἱ ἐλαιῶνες καὶ αἱ γαῖαι, ἐν γενεῖ ὅλα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα, τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις καὶ ταῖς κιβωτίαις καθὼς καὶ τὰ μετρητὰ ἀνήκον εἰς τὸν Φιλοθέου. Ἐκατὸν τάλληρα ἐκ τούτων ὤφειλεν οὗτος νὰ δώσῃ εἰς τινὰ γραμίαν ἐκ Καλαβρύτων θεῖαν.

Περὶ τοῦ Μαστρολευθέρη καὶ τοῦ Δαμιανοῦ οὐδὲ ἐγίνετο ἄν λόγος.

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης εἶχε πλέον τελειώσῃ . . . ἀλλὰ πῶς ἠλλοιώθη ἡ σκηνή!

Ὁ Φιλοθέου ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν ψυχικὴν κατάστασιν. Ὁ δὲ Δαμιανὸς καὶ ὁ Μαστρολευθέρης;

Ὁ δεῦτερος περιπεσὼν εἰς λειποθυμίαν ἠναγκάσθη νὰ κάλλῃ οὐδὲ ὅπως διαφέρων τοῦ νεκροῦ, ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἐφ' οὗ μέχρι τοῦδε ἐκάθητο ἡ γραφίς θεῖα. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐστρέφοντο σπασμωδικῶς, αἱ χεῖρές του ἔτρεμον, τὰ ἐσωτερικά του ἔβραζον καὶ ἐταράσσοντο ἀπὸ ὀργὴν ἀνάθεκτον καὶ μανίαν. Δὲν κληρονομῶ τίποτε, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ἐν τούτοις ἔχω ἤδη θανείσθῃ χρήματα εἰς λογαριασμὸν τῆς κληρονομίας· τί ὅα κάμω τοὺς ἀριθμοὺς μου; τί ὅα κάμω τὸν ἀριθμὸν 200 . . . ; Ἄχ! ὅα ἐγινώμην πλούσιος ἄνθρωπος! Αἰωνίως ἀναθεματισμένος νὰ ἦνε ὁ διαβολοκαμπούρης, ἂν θέλῃ ὁ Θεός. Τί ὅα μοῦ εἶπῃ τώρα ἡ σύζυγός μου; Πῶς ὅα κατορθώσω νὰ πληρώσω τὰ χρήματα . . . μὲ τί ὅα ἀγοράσω τοὺς ἀριθμοὺς 60, 45, 25 καὶ 70; Ταῦτα λέγων ἔθακκεν ἐν ἄκρῃ ἀπελπισίᾳ τοὺς ὄνυχας τῶν δακτύλων του.

Ὁ Δαμιανὸς ἴστατο ἀκόμη ἀκίνητος. Τοσοῦτο ἦτο συνειδησμένος ἀπὸ τὰς τοιαύτας καταδρομὰς τῆς τύχης, ὥστε ἡ τωρινὴ δὲν τὸν συνεκίνησε τίσον πολὺ. Πάντοτε ἠλπίζεν ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤθελεν εὐρεθῆ καὶ δι' αὐτὸν τι, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν τοῦλάχιστον τῶν πολλῶν του σχε-

δίων. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐκληρονομεί τίποτε παρηγορεῖτο μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ φιλοθέου θὰ ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς τῶν ἰδεῶν του. Ἐὰν δὲ τοῦτο ἐγίνετο, ἦτο πάλιν ἱκανοποιημένος τὴν πεποίθησιν ταύτην εἶχε τοῦλάχιστον εἰς τὸ στήθος του.

Ὁ εὐτυχέστατος δὲ πάντων ἦτο ἡ γραῖα θεία.

Ἄχ! Θεέ μου, ἀνέκραζεν ἐπικνησιμῶς. Ἄχ Παναγία μου Θεοτόκε, ἔσταυρωμένε μου, ἤκουσα καλὰ; ἔκατὸν τάλληρα θὰ λάβωμεν; Αἶ καὶ τί θὰ τὰ κἀμωμεν τόσα χρήματα; Ἄχ εὐτυχεῖς κειροί! Ἄν ἐλάβετε τὰ χρήματα ταῦτα ὁ πτωχός μου Ἰωάννης βεβηκώς δὲν θὰ ἀπέθνησκεν.

Ἐκτόπι τὰς χεῖράς τις ἀπὸ τὴν χαρὰν της, ἥτις ἐκ τῶν ἐνδομύων ἀντενακλᾶτο καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, ἡ ἰληρότης τῶν ὁσίων ἐδείκνυεν ὅτι οὗτοι εὐγνωμονοῦσι θεῶ τε καὶ ἀνθρώποις.

Ὁ φιλοθέου παρετήρει αὐτὴν μὲ τὴν μεγαλειότητα του εὐχαρίστησιν. Τὴν φιλόφρονον ἀπόφασιν τοῦ νὰ βοηθήσῃ τὴν γυναῖκα ταύτην, κυρίως δὲ νὰ φροντίσῃ διὰ τοὺς ἐγγόνους της εἶχε συλλάβει πρὸ πολλοῦ. Σήμερον ὅμως ἡ γραῖα δὲν εἶχε τόσῃ ἀγάπην τῆς προστασίας του, ἐπειδὴ ἦτο εὐτυχής, ἐνῶ ἀπέναντί του ἴσταντο δύο ὄντα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀπατήσει σκληρῶς ἡ τύχη. . . Τούτους νὰ διορθώσῃ, νὰ παραγορήσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ ἐνόμισε καθήκον του. Διὰ τοῦτο ἐπλησίασε τὸν Δαμιανὸν καὶ τὸν Μαστρολευθέρην καὶ τοὺς παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν.

5

Οὕτως ἦτο ἐπόμενονον ὅτι θὰ συμβῇ.

Ὅτε ὁ φιλοθέου συνωδευμένος ἀπὸ τὸν Δαμιανὸν καὶ τὸν Μαστρολευθέρην ἐβόησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, τοὺς παρεκάλεσε νὰ καθίσωσι καὶ νὰ δώσωσιν ἀράσκην στιγμᾶς τινας εἰς τοὺς λόγους του.

Πρὸ παντὸς ἄλλου διεβεβαίωσεν αὐτούς, ὅτι δὲν θὰ ἀναχωρήσωσι χωρὶς νὰ λάβωσι τίποτε ἐκ τῆς κληρονομίας, καὶ ὅτι κατὰ τὸ παρὸν αὐτῆς θὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνὰ 300 τάλληρα. Συγχρόνως ὑπεσχέθη αὐτοῖς, ἐὰν ἀκούσωσι τὴν συμβουλὴν του, καὶ ὁ μὲν παρακινήσῃ τὴν διὰ τὰ χαρτοπαίγνια μανίαν του, ὁ δὲ τὰ αἰώνια καὶ παράλογα σχέδιά του, ὅτι εἰ ἄπικτος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν καὶ τὸ μέλλον των.

Ἀμφότεροι ἐξεπλάγησαν εἰς ἄκρον ὅταν ἤκουσαν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὴν φιλόφρονον ταύτην πρότασιν τοῦ φιλοθέου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐπερίμενον τοιοῦτόν τι. Ὑπεσχέθησαν λοιπὸν εἰς τὴν ἔκτακτον ταύτην χαρὰν ἐνθουσιάζοντες, ὅτι αὐτὸς ἀπῆλθε καὶ ἐπεθύμει.

Ὁ φιλοθέου ἐν τούτοις δὲν ἦτο ἀνθρώπος, ὅστις παρεδέχετο τὰ πάντα τόσον εὐκόλως. Μετὰ σπουδαιότητος καὶ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης συστολῆς ἀπέδειξεν αὐτοῖς πόσον ἀνοήτως φέρονται, ὅτι μὲ τὴν μεγαλειότητα ἀφροσύνην κατέστρεψαν τὴν εὐτυχίαν των. Ἰπέμνησεν ὅπως ἀπροκαλύπτως εἰς τὸν Μαστρολευθέρην πόσον παρέβη τὸ πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὴν οἰκογενεῖάν του καθῆκον αὐτοῦ, ὅτι τὰ μετὰ πικρίας καὶ κόπων ἀποκτώμενα χρήματα σκορπίζει ἀφρόνως εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Παιραιῶς, τὰ χαρτοπαίγνια δηλ. Ἀπέδειξε τῷ Δαμιανῶ πόσον γελοῖος εἶναι σκεπτόμενος καὶ ἀναλογιζόμενος σχέδια, ἕτινα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῶσιν, ἐν ᾧ ἠδύνατο διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ δραστηριότητός του νὰ προσπορίζεται τὰ πρὸς συντήρησίν του ἀναγκαῖα ἀρκούντως. Ἀπῆλθεν ἐπὶ τέλους ἀπὸ αὐτῶν νὰ μεταβάλλῃ ἀμεταθέτως τὸν βίον του.

Πραγματικῶς ἀμφότεροι ἐφρίνοντο ἀρεκὰ συγκινημένοι καὶ μεταμελετημένοι. Τοῦ Μαστρολευθέρη τὸ πρόσωπον, ὡς τὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ συνειδότητος του ἐλεγχόμενου κακούργου ἔστραψε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐκ τῶν ὁσίων κατέβρεον δάκρυα μετανοίας καὶ μεταμελείας. Διεβεβαίω δὲ μὲ τὸν ἰσχυρότερον τρόπον ὅτι ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἡμέραν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς τρόπους του ὠρκίσθη μάλιστα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτι δὲν θὰ παύσῃ πλέον χαρτίζε, οὔτε θὰ γράψῃ πλέον εἰς λαχεῖον.

Καὶ τοῦ Δαμιανοῦ ἡ καρδία ἤρχισε νὰ μαλακῶνῃ ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς τοῦ φιλοθέου λόγους. Τὴν στενοχωρίαν του ἀπεδείκνυον καὶ αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν του μὲ τὴν μίαν ἐδιέκρινον τὰς χεῖράς του ὑπακαμίσου του καὶ τὴν ἄκραν τοῦ λακμοδέτου του, μὲ τὴν ἄλλην ἐλάβεν ἀλλεπαλλήλους πρέζας ταμβάκου, ἔθισσε μετὰ ταῦτα τὰ δάκτυλά του ἐπὶ τῆς βίνας καὶ εἶπε μὲ ἐσωτερικὴν συγκίνησιν·

Κύριε ἐξάδελφε φιλοθέου, τὴν στιγμὴν ταύτην μὲ ἐπῆλθε λαμπρότατόν τι σχέδιον, ὕχι, ὕχι, λαμπρότατη τις ἰδέα. . . πόσον καλὸν θὰ ἦτο, ἐὰν ἀπεφασίζετε νὰ συστήσετε ἕν φρενοκομεῖον διὰ τοὺς ἀποπεπλανημένους νεανίας, καὶ ἐλαμβάνετε ἐμὲ ὡς τὸν πρῶτον τρέφοντάς σας.

Μ' ὄλην τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως ὁ φιλοθέου δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν γέλωτα ἔπειδὴ ἐν ᾧ ὁ Δαμιανὸς μετεμελεῖτο, καὶ ὠρκίζετο μάλιστα, ὅτι θὰ παύσῃ τοῦ νὰ κἀμῃ σχέδια τοῦ λοιποῦ, ἡ πρώτη του δοκιμὴ πρὸς διόρθωσιν ἦτο πάλιν. . . Ἐν σχέδιον.

Ὁ φιλοθέου κατενόησε καλῶς ὅτι τὸ νὰ βοηθήσῃ τις τοὺς δύο τούτους ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον. Τοῦτο ὅμως δὲν τὸν ἀπέτρεψε τοῦ φιλοφρονεῖν αὐτοῦ σκοποῦ. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἀπῆλθεν ἀπὸ τὸν Μασ-

τρολευθέρην νὰ τοῦ δώσῃ τὸν δνειροκρίτην του. Ὁ Μαστρολευθέρης ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐνεχείρισεν τῷ φιλοθέῳ τὸν θησαυρὸν του τοῦτον μὲ βαθεῖα στεναγμούς, καὶ τρομερὰς τῶν ὀφθαλμῶν του περιστροφάς, ἀναλογιζόμενος πάντοτε κατ' ἐκείτων τοὺς ἀριθμούς 60, 45, 25, 70. Μετὰ ταῦτα ὑπεσχέθη κατ' ἀπαίτησιν τοῦ φιλοθέου, δίδων τὴν χεῖρά του καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, ὅτι δὲν θὰ παύσῃ πλέον χαρτίζε καὶ δὲν θὰ γράψῃ εἰς λαχεῖον. Τούτου γενομένου ὑπέγραψεν ὁ φιλοθέου γραμμᾶτιον πληρωμῆς ταλλήρων τριακασίων ἔγχειρίζων δὲ αὐτὸ τῷ Μαστρολευθέρην, οὕτως ἀπὸ τὴν χαρὰν ἠκτινοβόλουν αἱ ὀφθαλμοί, εἶπε·

Μετὰ ἕν ἔτος, Μαστρολευθέρη, θὰ διμυλήσωμεν πάλιν μαζύ. Ἄν ἔως τότε κρατήσῃς τὴν ὑπόσχεσίν σου, νὰ ἦσαι βεβηκώτατος ὅτι θὰ μείνῃς ἀπὸ ἐμὲ εὐχαριστημένος.

Ἐγὼ δὲ ἠρώτησεν ὁ Δαμιανὸς φέρων εἰς τοὺς βόθωνάς του γιγάντειον πρέζαν.

Ὁ φιλοθέου ἐκάθισε καὶ ὑπέγραψεν ὅμοιον γραμμᾶτιον χρηματικόν. Ἐδῶ! εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ ταῦτα. Ἄντι τούτου ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν τὰ ἐπόμενα. Πρῶτον νὰ ἀγοράσῃτε ἐνδυμασίαν καθάρην καὶ ἀπλήν· δεύτερον νὰ ἀναχωρήσῃτε εὐθὺς σήμερον διὰ τὸν μέγρι τοῦδε τόπον τῆς διαμονῆς σας· τρίτον νὰ ἐπιμεληθῆτε ὅσον δύνασθε τὴν γραφικὴν σας ὑπηρεσίαν, καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψετε αὐτὴν ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει· καὶ τέταρτον νὰ μοὶ ὑποσχεθῆτε, δίδοντές μοι τὴν χεῖρά σας καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας ὅτι θὰ παύσετε πλέον τοῦ νὰ κἀμνετε σχέδια. Ὅλα παραγγέλλω νὰ σὰς ἐπιθλέπωσιν. Ἐὰν μετὰ ἕν ἔτος ἀποδείξετε ὅτι πραγματικῶς ἐγίνατε καλλήτερος ἄνθρωπος, τότε δύνασθε νὰ ἐμπιστευθῆτε εἰς ἐμὲ τὸ μέλλον σας.

Κύριε ἐξάδελφε, ἀνέκραζεν ὁ Δαμιανὸς μὲ ἀνεγμένους τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ λαμβάνων μὲ τὴν σκελετοειδῆ χεῖρά του τὴν τοῦ ἐμπόρου. Ἰδοὺ ἔχετε τὴν χεῖρά μου καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς. Πρὶν ἔλθω ἐνταῦθα ἤμην σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ εὐρῶ τὴν εὐτυχίαν μου, μὲ ὄλην μου δὲ τὴν σπουδαιότητα σχεδ. . . ἀποφασίζω νὰ μεταβληθῶ ἐπὶ τὸ κρείτονον.

6

Ἡ μεταβολή.

Παρήλθον ἱκανὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὅτε ὤραϊαν τινὰ καὶ αἰθρίαν ἑαρινὴν πρῶτα μετηνέχθη ἡ γραῖα θεία εἰς τὸν τελευταῖον τῆς ἀναπαύσεως της τόπον. Τὰ ἔσχατα τοῦ βίου αὐτῆς ἔτη εἶχον διέλθει ὠραία καὶ εὐφρόσυνα, ὡς ἡ ὠραιότερα τοῦ ἔαρος ἡμέρα. Ἄγνωστος τις φιλόφρονος χεῖρ ἀπέμακρυνεν ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν φροντίδα. Ἄν αὕτη ἦτο

ἡ τοῦ φιλοθέου; τὸ τοῦτο αὕτη δὲν τὰ ἐγνώριζεν, οὔτε τὸ ἔμαθεν. Ἐγνώριζεν ὅμως ὅτι ὁ καλὸς ἐκεῖνος καὶ δραστήριος ἀνὴρ υἱοθέτησεν ἕνα ἐκ τῶν ἀρβένων ἐγγόνων της καὶ τὴν μικρὰν, ἣν ἡ γραῖα εἶχε μετ' ἐκείτης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαθήκης, καὶ ὅτι ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ διατροφὴν τῶν λοιπῶν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ θετὴ θυγάτηρ τοῦ φιλοθέου, ἥτις ἀνεπτύχθη ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν πρὸς εὐχάριστον τοῦ εὐγενοῦς τούτου τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτου, ἐταξείδευε χάριν διασκεδάσεως μετὰ τοῦ συζύγου της, ἐνὸς εὐφυεστάτου νέου ἱατροῦ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος αὗτος ἱατρός προέθετο νὰ συνδέσῃ μετὰ τῆς διασκεδάσεως καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὠφέλειαν, ἐπεσκέπτετο διὰ τοῦτο ἅπαντα τὰ καταστήματα, ὅσα εἶχον σχέση μὲ τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ ἐκ τῶν ὁσίων ἠδύνατο νὰ διδαχθῇ ὠφέλιμόν τι διὰ τὴν ἐπιστήμην του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τὸ ἐν Κερκύρα φρενοκομεῖον. Διεβίων ἐν τῷ Ὀλιβερῶ τούτῳ, καὶ ἐν τούτοις διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα τῶσιν ἀγαθοεργῶς καταστήματι, τοὺς διαφόρους ἀσθενεῖς, εἶχεν ἀποφασίσει πλέον νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ὁ περιφέρων αὐτὸν ἱατρός τὸν παρεκάλεσε νὰ παρατηρήσωσιν ἀκόμη τοὺς εἰς δύο ἰδιαίτερα δωμάτια ἀποχωρισμένους ἀσθενεῖς, οἵτινες ὡς ὄνματα τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς τῆς ἐποχῆς μας ἐνεδιέφερον πολὺ τὸν ἐπιστήμονα ὑπὸ φιλολογικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποψὴν. εἰς ἦτο ἐπόμενονον ὁ νέος ἱατρός παρεδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην. Καταβῆς δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ ἱατροῦ τοῦ φρενοκομεῖου εἰς τὸ ὑπόγειον πάτωμα, ἐβῆσεν εἰς τὰ δωμάτια τῶν δύο δυστυχῶν ὄντων.

Ἐντὺς τοῦ ἐνὸς ἐκάθητο ἰσχυρὸς ἀνὴρ καὶ μικρὸσωμος μὲ κοίλους ὀφθαλμούς, ἐστερημένους πάσης ζωηρότητος, στεφθεοῦς τέλους καὶ ἀκινήτους. Οἱ χαρακτηριστῆρες τοῦ ἀνθρώπου ἐνεποιοῦν φοικίαν, ἐπειδὴ ἐβλεπέ τις, ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ μαίνεται ἀκάθεκτόν τι πάθος, ὑπερ εἶχε κατακυριεύσει αὐτὸν, καὶ εἶχε καταστρέψει ἐντελῶς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ἐγκεφάλου του. Τὸ αὐτοσυνειδὸς, ἡ κορωνίς καὶ ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θεία σφραγίς, εἶχεν ἐντελῶς ἐκλείψει, ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος δὲν ἦτο πλέον εἰς κατάστασιν νὰ διακρίνῃ τὰ ἐσωτερικὰ αἰσθήματα τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων. Τὸ πάθος, ὑπερ ἐκράτησεν βλοκλήρως τῆς ζωῆς του, εἶχε καταβροχθίσει ἀπίστεως τὰς ἄλλας ἐντυπώσεις.

Τὸ τὴν φοικίαν ὅμως ἐμπνέον εἶχεν ἐναπομείνει, διὰ τοῦτο ὁ μακρινὸς ἦτο περιτετυλιγμένος ἐντὸς στενοῦ μανδύου, ὅστις καθίστα εἰς αὐτὸν ἀδύνατον πᾶσαν ἐλευθερίαν κίνησιν, καὶ ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸν κατελάμβανεν ἐνίοτε μακρινὸς ἐξαγρίωσις.

Και πραγματικῶς ὁ μαινόμενος ἤρχισεν αἰφνης νά βοᾷ·

Ἐξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομηντα. Ἐκαθε δὲ μὲ φωνὴν ὀξύτατην διασχίζουσιν τὰ ὄτα τῶν πρῶτων, συγχρόνως δὲ εἰναι τὰ δευτερευμένα του μέλη μὲ τὴν βίαν τῆς μανίας· ἐκ δὲ τῶν ὑπογλαύκων ὀφθαλμῶν του ἐξήρχοντο βλέμματα καταπληκτικὰ καὶ διαπεραστικὰ· ἐξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομηντα. Ἄφετέ με ἐλεύθερον, κκοῦρογοι, ἄφετέ με! γίνεται ἡ κλήρωσις! Ὁά τὰ κόψω. . . γὰ γὰ γὰ, πρέπει νά παίξω, νά παίξω, νά γράψω ἐξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομηντα, ἀπέτυχον. . . Ἄφετέ με ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! Τὴν τρομερὰν δὲ ταύτην κραυγὴν, διεδέχτο τρομακτικώτερά δομή, ὥστε ἡ νέα κυρία ἐκπλαγείσα καὶ διατραχυθεῖσα ἔπεσεν εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ συζύγου της.

Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος ἐν τούτοις δὲν ἔπαυεν· Ἐκ νέου ἤρχιζε νά προφέρει τοὺς ἀθλίους ἐκείνους ἀριθμοὺς, ὅσον δὲ συχνότερον ἐπρόφερε τούτους, ἐπὶ τοσοῦτον φοβερώτερος ἐγίνετο, ὥστε ἐνόμιζε τις ὅτι δεινὴ τις ἀόρατος δαιμονικὴ δύναμις μὲ πυρῶδεις μάστιγας τοῦ ἐπετίθετο διὰ νά παροξύνῃ τὴν λύπην του. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐγίνοντο ὄλονν μεγαλείτεροι, ἐξερχόμενοι δὲ ἐκ τῶν βυθῶν αὐτῶν κοιλωμάτων, ἐστρέφοντο σπασμωδικῶς. Αἱ ὀλίγαι τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἀνωρθοῦντο, ἡ ἀρχότης τοῦ θανάτου ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν του, τὰ μέλη του ἔτρεμον, τὸ στόμα του ἐσφάδαζε καὶ ἐκαλύπτετο ἀπὸ ἀφρόν.

Ἐξηκολούθει ὁ ἀθλιος κραυγῶν ἐξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομηντα. Ἄφετέ με ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! πρέπει νά παίξω γὰ γὰ νά γράψω, νά γράψω.

Ὅσον ταχύτερον ὁ δαίμων τῆς μανίας εἰναι τὴν μάστιγά του, τοσοῦτον τρομακτικώτερος, καὶ διαπεραστικώτερος κραυγὰς ἐξεβαλλεν, μεχρισθὺ πυκνὸς ἀφρός ἐπακάθησεν ἐπὶ τοῦ στόματός του, αἱ δυνάμεις του ἐξηντλήθησαν, καὶ ὁ μαινόμενος εἰς ἰλιγγιώδη κατάστασιν περιελθὼν ἐφαίνετο ὅτι ὁά διαρρήχῃ.

Ἡ κατάσταση δὲ αὐτῆ ἦτο στιγμιαία. Ἐὐθὺς ἤρχιζεν ἐκ νέου νά μαινεται, νά κραυγάζῃ καὶ νά λυσσᾷ τρομακτικώτερος, ὥστε ἡ νέα κυρία δὲν ἠδύνατο πλέον νά ὑποφέρῃ. Δάκρυα συμπαιθείας ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς της βλεπούσης τὴν ἀτελεύτητον ταύτην ταλαιπωρίαν, στριζομένη δὲ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀνδρός της ἀναχώρησε μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν δωμάτων.

Ὅτε ὁ φύλαξ, ἐξακολουθοῦντος τοῦ μαινομένου νά λυσσᾷ, ἐκλείσει τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ὁ ἰατρὸς τοῦ φρενοκομείου εἶπε πρὸς αὐτούς·

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰναι θυμὰ τῶν χαρτίων· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἄλλοτε ἦτο ὑποδηματοποιὸς καὶ εἰς καλλίστην κατάστασιν, ἔπαιζεν ἐν τούτοις τόσον ἐμπικρῶς τὰ χαρτιά, ὥστε ἐξώδευεν εἰς αὐτὰ ἅπαντα αὐτοῦ τὰ ὑποδήματα. Λέγεται μάλιστα, ὅτι ὑπεσχέθησεν εἰς αὐτὸν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ἂν ἀπεφάσιζε νά διορθωθῇ εἰς μάτην ὁμοίως, ὁ διάβολος ἔσυρεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὰ χαρτιά. Δυστυχία, χρεὴ, οἰκονομικὴ ταλαιπωρία, αἰτινες καθ' ἑκάστην ἐπηύξανον, κατήντησαν αὐτὸν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ὅταν δὲν ἠδύνατο νά οἰκονομήσῃ πλέον χρήματα διὰ τὰ καταραμένα χαρτιά ἐγένετο μαινώδης.

Δὲν ἐνθυμούμαι τόσον καλά, εἶπεν ἡ νέα γυνὴ ἐπισημαζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ συζύγου της· νομίζω ὅτι ἔχω ἰδεῖ ποτε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Πῶς εἰναι δυνατόν! ἀπεκρίθη αὐτός. Ὁ φύλαξ τότε ἤνοιξε καὶ τοῦ δευτέρου δωματίου τὴν θύραν. Ἡ νέα γυνὴ ἐδίστασε νά εἰσελθῇ εἰς αὐτό. Ὁ ἰατρὸς τὴν καθύσχεσε διαβεβαιώσας αὐτὴν ὅτι ὁ ἀσθενὴς οὗτος εἰναι ἐντελῶς ἡσυχος καὶ ἀνεπίφοδος.

Ἐν τῷ δωματίῳ ἴστατο ἐπιμηκέες τι κοκκαλοειδὲς καὶ σκελετοειδὲς ὄν. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο ἐντελῶς γυμνή, τὸ πρόσωπόν του ἰσχνόν, καὶ ἐκαλύπτετο μόνον ἀπὸ ἐπιδερμίδα ρυτιδωδὴ καὶ δερματώδη, ὥστε ἐνόμιζε τις ὅτι ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν κεφαλὴν νεκροῦ. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ δάκτυλοι, οἱ βραχίονες καὶ οἱ μηροὶ του δὲν διέφερον ποσῶς ἀπὸ τὰ ὄστα.

Ὅτε εἰσῆλθεν ὁ ἰατρὸς μετὰ τῶν ξένων ἐπεχύθη μικρὸν μειδίημα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου τούτου, χωρὶς ἐν τούτοις νά σηκωθῇ ποσῶς.

Λοιπὸν, Δαμιανέ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἰατρὸς. Τί νέα; δὲν εἴδες ἀκόμη τίποτε;

Ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Δαμιανοῦ ἐπεχύθη πάλιν μικρὸν καὶ σεσηρὸς μειδίημα. Ἰψώσε τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἔθεσε τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐπὶ τῆς ρινὸς καὶ εἶπε μὲ βραγχώδη φωνήν·

Καλλίτερον!

Τί καλλίτερον ἐφευρες; ἤρώτησεν αὐτὸν μὲ μαλακὸν τρόπον ὁ ἰατρὸς.

Ὁ Δαμιανὸς ἔνευσεν.

Τί λοιπὸν;

Ταμβάκον.

Ἄ! ἔτσι! ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς ἀποτεινόμενος πρὸς ἑαυτόν. — Θέλει ταμβάκον. Οὗτος εἰναι ἡ μόνη του ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπόλαυσις.

Καὶ ὁ ἰατρὸς προσέφερρεν εἰς αὐτὸν τὴν ταμβάκον τούτην του.

Ὁ Δαμιανὸς συνέστειλε τοὺς πέντε δακτύλους, καὶ ἔλαβεν ὅσον αὐτοὶ ἠδυνήθησαν νά λάβωσι ταμβάκον, ὑψώσε μετὰ ταῦτα βραχέως τὸν βραχίονα

αὐτοῦ ὅτε βίμως ἔφερε τὴν χεῖρά του πλησίον τοῦ στόματός του, ἀντὶ νά θέσῃ τὸν ταμβάκον εἰς τὴν μύτην του, τὸν ἐρρίψεν εἰς τὸ στόμα του καὶ τὸν κατέπιεν.

Ἐπτους τότε ὁ ἰατρὸς καὶ ἐκτύπησεν ελαφρῶς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε· Δὲν σοῦ ξαναδίδω πλέον ταμβάκον.

Ὁ Δαμιανὸς ἔμεινεν ἀτάραχος ὡς νήπιον, τὸ δὲ μωρὸν μειδίημα ἐπεχύθη πάλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἐπειτα ἐφέλλισεν·

Ὅλον τὸν ταμβάκον. . . Ὅλον τὸν ταμβάκον! πάραυτα ὁμοίως ἔχασε τὴν σειρὰν τῆς ἐμιλίας του.

Τί ὁά κάμης ὄλον τὸν ταμβάκον; ἤρώτησε περαιτέρω ὁ ἰατρὸς.

Ἡ ἐλασινὴ ἀνθρωπίνῃ μορφή δὲν ἠδύνατο ὁμοίως νά τὸν ἐνοήσῃ. Ἰστατο ἀκίνητος, τὸ δὲ μωρὸν μειδίημα ἐφαίνετο ἐπὶ τῶν χειλέων του. Ἦτο τοῦτο ἄνθρωπος; ἢ ἦτο ἀπλῶς σκιὰ ἀνθρώπου;

Ὁ ἰατρὸς ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του, ἔπειτα ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τοὺς ὤμους καὶ τὸν ἠρώτησε·

Δὲν ἔχει σχεδῖόν τι κατὰ νοῦν;

Ἡ μορφή ἔμεινεν ἀκίνητος, ἐσακαδάμυττε δὲ μωρῶς ὡς τὰ ζῶα.

Δαμιανέ! ἐπανελάθειν ὁ ἰατρὸς, ὅστις προσεπάθει νά ἐγείρῃ σπινθῆρα τινὰ τῆς ἀκέφειας τοῦ πάσχοντος. Δὲν κατώρρωσας νά ἐπινοήσῃς νέον τι;

Ὁ Δαμιανὸς ἐξηκολούθει μένων ἀκίνητος καὶ ἡλίθιος.

Ὁ ἰατρὸς ἔνευσε τότε εἰς τοὺς ξένους νά ἀναχωρήσωσιν. Ὁ ἄνθρωπος ἐξηντλήθη ὀλοτελῶς, ἔλεγεν ἀναχωρῶν. Πρὸ δακτῶ ἡμερῶν ἦτον εἰσέτι εἰς κατάστασιν νά ἐπιμένῃ εἰς τὴν μονομανίαν του· ἤδη ὁμοίως ὡς βλέπω κατέλαθεν αὐτὸν ἐντελής μωρία.

Καὶ ποία ἦτο ἡ μονομανία του αὐτῆ; ἤρώτησεν ὁ ξένος ἰατρὸς.

Ἡ σχεδιογραφία, ἡ ἀσθένεια αὐτῆ τοῦ ἀφῆρσε τὸ λογικόν! ἀπεκρίθη ὁ ἰατρὸς τοῦ φρενοκομείου.

Πῶς; ἀνέκραξεν ἡ νέα κυρία, ἥτις τότε ἀνεμνήσθη τῆς παρελθούσης ἐκείνης ἐν Τρικκάλοις ἐποχῆς. Δὲν ὀνομάζεται ὁ δυστυχὴς Δαμιανὸς Ἀναργόρου;

Μάλιστα οὕτως ὀνομάζεται, συνήθως ὁμοίως παρὰ τῷ λαῷ εἰναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον ὁ Σχεδιογράφος, εἶπεν ὁ ἰατρὸς τοῦ φρενοκομείου.

Ὁ δὲ εἰς τὴ ἄλλο δωματίον ὁ καταπληκτικὸς ἐκείνος δὲν ὀνομάζεται Μαστρολευθέρης Κούντας;

Μάλιστα οὕτως ὀνομάζεται.

Ἰνωρίζεις βλέπω ἀμφοτέρως, εἶπεν ὁ συζυγὸς της. Μάλιστα ἀπάντησε περίλυπος ἡ νέα κυρία — Ὅτε ἤμην δεκαεσσάρων ἐτῶν νέα συννητήθην μετ' αὐτῶν εἰς Τρίκαλα ἐλθόντων διὰ νά λάβωσι τὴν κληρονομίαν τοῦ τότε ἀποθανόντος θεῖου μας. Ὁ πατὴρ ἔ-

πραξε πολλὰ ὑπὲρ αὐτῶν· οὗτοι ὁμοίως δὲν κατώρρωσαν νά γίνωσι κύριοι τῶν παθῶν των, καὶ διὰ τοῦτο ἀφῆρσεν ἀπὸ αὐτοῦ τὴν προστασίαν του. Πόσον ὁά ἐκπλαγῆ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ἄθλιον αὐτῶν τέλος!

Ὁ Φιλοθέου ὁμοίως δὲν ἐξεπλάγη ποσῶς, ὅταν ἤκουσεν ἀπὸ τὰ προσφιλῆ του τέκνα, ἐπανελθόντα ἐκ τῆς περιουσίας των, τὴν τύχην ἀμφοτέρων τῶν προστατευομένων του.

Ἦτο ἐπόμενον ὅτι ὁά κατανητήσωσιν εἰς τὴν ἀξιοδάκρυτον ταύτην κατάστασιν, εἶπε συγκεκριμένως. Οὗτοι ἦσαν κατακυριευμένοι ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ἐξαχρεώσιν τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ ἀπεμάκρυναν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν εὐεργετικὴν προστασίαν τοῦ κλοβηλοῦ των. Ἦδη οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται νά εὐχόμεθα, παρὰ τὸ δυστυχὲς καὶ ἄθλιον αὐτῶν τέλος νά χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα εἰς ἄλλους.

Λ.

ΑΠΟΔΗΜΗΤΟΥ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΜΙΚΡΟΝ ΑΠΟΓΕΓΡΑΜΜΑ (*)

(Ἐκκλησία, κωδωνοστάσια, κώδωνες, κωδωνοκρουαίαι ἐν Ζακύνθῳ.)

Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κωδωνοστασιῶν τῆς Ζακύνθου εἰναι ἀμύθητον καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐκκτὸν μὲν στόματα καὶ γλώσσας ἔχοντος, χάλκεον δὲ ἦτορ ἐν τῷ στήθει ἐμπερικλειόντος. Ἀνὰ πᾶν βῆμα, ἐν πάσῃ ὁδῷ ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἔπου καὶ ἐν στρέψῃ τὸ βλέμμα, βλέπεις ἐκκλησίαν ὀρθογωνίου σχῆμα συνήθως ἔχουσαν ἄ-

(*) Τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα ἐστὶν ἡμῖν ἐκ Κερκύρας τῆ 28 τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς·

«Ὅτε κατὰ ἐγκαταλιπὼν προσκαίρας τὴν Θέμιδα, κατέφυγον χεῖρας εἰς τοὺς φιλολογικὸς κήλους τῆς σεβασμίας μητρὸς Παναδώρας, μὴ ἔχον ἄλλην ἐργασίαν, ἐπεικέλλον διαίτημα βελόνῃ τοῦς πέπλους αὐτῆς κατὰ μήνα, βίβει φιλῆ τοῦ σερμου οὐδὲ ποτ' ἐπὶ δύο μηνῶν ἐφόρεσε τὸν αὐτόν. Νῦν δ' ὅτι ἀργαίαι ἐκ νέου ὑπὸ τῆς Θέμιδος, τῆς, ὡς ἡ Πενία τοῦ Λουκιανοῦ, «ἐξώδους τε καὶ εὐλαθεῦς καὶ μυρία τὰ ἄγαιστρα ἐκπεφυκῶτα ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἰγούσης», ἀφῆκα ἀποικίλους τοῦς πέπλους ἐκείνους, ἀναγνῶς ἐν ὄρα σχολῆς τὴν πρὸς ἀπολογίαν τῆς Παναδώρας διὰ τὴν ἑλλησπιν Ποικίλων Λαλημάτων ὑπὸ τινος ἰψιλέν γραφείσαν ἐπιεικῆ, «ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμαλέτησα» καὶ ἀναδιψῶς ἀπέσπασα ταμῆχόν τι ἀναμνήσεως εἰδικῶν μὲν ἔλας, ἴσως δὲ καὶ τινα σχετικὴν ποικίλιαν κατηγμένην, πέντως ὁμοίως ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς ἔξω τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος Ἑλληνας, τοὺς μετὰ μεγίστης ἐπισεικίας ἐπιεινῶσαντας τὰς παλαιὰς μου ἀττικὰς λισχηναίας, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἴσως, ὅτι περιεχόν ἐν στολῇ ἀλαφρῆ μικρὰς τινας κοινωτικὰς τῆς ἐλευθέρως ἑστίας εἰδήσεις. Τὸ δὲ ῥάμος τοῦτο ἐγκλειστον τῆ δ' ἐπιστέλλω σοι, ἔξαιτούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποδοχὴν ἐν ταῖς στηλαιδαῖς ἀγάλας τῆς δικτακτικαῖς Παναδώρας. Ἐβῆσσα. »

χαρι. Παναγία Μυρτιδιώτισσα, Παναγία Πικριδιώτισσα, Οδηγήτρια, Φανερωμένη, Κυρία των Αγγέλων, Αγία Άννα, Ανάληψις, Άγιος Ιγνάτιος, Άγιος Αλόπιος, Άγιος Λάζαρος, Αγία Τριάς, Άγιοι Γεσσαράκοντα, Άγιος Νικόλαος των Γερόντων, Άγιος Νικόλαος του Μόλου, Έτι δε και Άγιος Νικόλαος της Γαΐδουροταβέρνας, Άγιος Βασίλειος Έπάνω και Άγιος Βασίλειος Κάτω, κλπ. Πως Άγιος έχει εκκλησίαν, τινές δε και διπλήν και τριπλήν και τετραπλήν εν μόνη τῇ πόλει. Ως δ' ἂν εφοβήθησαν οἱ Ζακύνθιοι μὴ παραλείψαντες τινὰ τῶν ἁγίων δυσσεβήσασιν καὶ πάθωσιν ἀπ' αὐτοῦ, ἔκτισαν τὴν πασῶν εὐρυχωροτάτην ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Πάντων, εἰς ἀδιάκοπον καὶ ἡμέραν ἐσφῆτην τυγχάνουσιν ἕνεκα τῶν διαφόρων ἁγίων ἐφ' οἷς τιμᾶται, τῶν καταλαβόντων καὶ κατεχόντων πᾶσαι τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους, μηδ' αὐτῆς τῆς ἁγίας Μελάνης ἐξαιρεμένης, ἥτις, κατέχουσα τὴν τριακοστὴν πρώτην τοῦ δεκεμβρίου, φαίνεται πάντοτε ἕτοιμος νὰ χυθῆ ὡς ἐκ φιάλης εἰς τὸ μελανοδοχείον, ἕπερ ἔρχεται φέρον τὴν ἐπιούσαν ὁ Μέγας Βασίλειος, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπ' αἰῶνας ἀληθοδοσομένη εἰς τοὺς σαλιπαροὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ μυστικῷ τῆς μελάνης ἠδύνατο ν' ἀπολασθῆ, ὡς τὸ τοῦ ὕψους πυρὸς, μεταξὺ τῶν ἄλλων κελῶν ἄτινα ἤθελον ἐπέλθῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἤθελες στερεῶς βεβαίως, φίλιτα ἀναγνώστα, καὶ τὴν ἐσχάτην σου ἀτυχίαν, — νὰ μὴ ἀναγνώσῃς. Ἐν ὅσῳ ὅμως ἡ Ὅσια Μελάνη, — διότι ὅσῳ καλεῖ αὐτὴν τὸ τε ἡμερολόγιον καὶ τὸ ἱερολόγιόν μου τὸ Μέγα (σημειῶσαι ἔτι μικρὸν δὲν ἔχω), — ἐν ὅσῳ λέγω ἡ Ὅσια Μελάνη ἐξακολουθεῖ ἐφορεύουσα ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς τριακοστῆς ἐξηκοστῆς πέμπτης ἡμέρας ἐφ' ὅλας τὰς λοιπὰς τοῦ ἔτους, θέλει μοὶ συγχωρήσει βεβαίως νὰ ἐκχέω ἐνίοτε μέλι κινν τὴν μελαγχολίαν μου εἰς σχῆμα γραμμῶν ἀπὸ τοῦ μελανοδοχείου καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκειμένον. Παρέλειψα ἐξεπίτηδες ν' ἀναφέρω τὸ ὄνομα τῆς ἐκκλησίας τοῦ κυρίου, τοῦ κατ' ἐσχάτην, τοῦ ἀποκλειστικῶς ΑΓΙΟΥ ἐν Ζακύνθῳ θεωρουμένου, τοῦ ἁγίου Διονυσίου, διότι βλέπων ἐνώπιόν μου ἀπειλοῦν τὰς νεφέλας τὸ ὑψικρόνον τῶν ἁγίων Πάντων κωδωνοστάσιον, σπεύδω πρὸς αὐτὸ πρῶτον νὰ προσφέρω τὸ θυμίαμα τοῦ λόγου μου, λέγων ἐν γένει περὶ τῶν κωδώνων καὶ τῶν κωδωνοστασίων τῆς Ζακύνθου, ἔτι καὶ εἰς αὐτὸ ἰδίως, proportions gardées, ἀρμύζει. Περὶ δὲ τοῦ προστάτου τῆς νήσου σφείλω καὶ ποιῶμαι κατωτέρω ἰδιαιτέρων μνείαν.

Τὰ κωδωνοστάσια ἐν Ζακύνθῳ εἰσὶ τὰ κυριώτατα καὶ ἀληθῶς προσέχοντα τῶν μνημείων τῆς νήσου,

μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ματιλά (*), μηδ' αὐτοῦ τοῦ νεοτάτου καὶ λευκοτάτου μνημείου τοῦ Σολωμοῦ ἐξαιρεμένου. Μεταξὺ δὲ πάντων τῶν κωδωνοστασίων τὸ προεξέχον κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν φήμην θεωρεῖται τὸ τῶν ἁγίων Πάντων, ἀληθῶς σέμνωμα τοῦ Ζακυνθίου λαοῦ. Διηγούντι δὲ, θελήσαντός ποτε ἐπάρχου τινὸς ἁγγλοῦ νὰ κρημνίσῃ τὸ κωδωνοστάσιον τοῦτο ὅπως προλάθῃ τὰ ἐκ τῶν σεισμῶν δυστυχήματα, ὁ τότε ἐπίσκοπος Γαρκώνης συνήνεσε μὲν, ἀπήτησεν ὅμως νὰ σταθῇ αὐτὸς ὑπὸ τὸ κρημνιζόμενον κωδωνοστάσιον καὶ ταφῇ ὑπὸ τὰ ἑρείπια· οὕτως ἐσώθη τὸ κωδωνοστάσιον, διαφυγὸν τέλος καὶ τοῦ καταστρέψαντος ἐσχάτως τὴν Κεφαλληνίαν σεισμοῦ. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο μὲ ἀνέμνησε τὸ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ γάλλου ἱστοριογράφου Μεζεραϊ (Mezeray) ἀναφερόμενον ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μεζεραϊ, ἱατρὸς τῆ ἐπάγγελμα, ἦν δῆμαρχος τῆς πόλεως Argentis· θελήσαντος δὲ τοῦ διοικητοῦ νὰ κρημνίσῃ τὸ αὐτὸν κωδωνοστάσιον, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε καὶ τὸ ἡμερολόγιον τῆς πόλεως, ὁ δῆμαρχος ἀντέστη ἐν ὀνόματι τῶν δημοτῶν μετὰ μεγίστης ζέσεως· αὐτὸ ἰδίῳ δὲ διοικητῇ εἶπεν αὐτῷ « Τί εἶσαι σὺ; — Εἶμεθα, ἀπεκρίθη, τρεῖς ἀδελφοί, λάτραι τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης (ἠδύνατο νὰ προσθήσῃ καὶ τῶν κωδωνοστασίων)· ὁ πρῶτος τὰς κηρύττει (ἦτο ἱεροκήρυξ), ὁ δεῦτερος τὰς γράρει, καὶ ἐγὼ ὁ τῆς ὑποστηρίξω μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς. » Ἡ ἀφοσίωσις τοῦ δημάρχου εἶναι ἀρὰ γε κατωτέρω τῆς τοῦ ἐπισκόπου;

Ὅπως δὲ οὐδὲν ὑπάρχει ἐν Ζακύνθῳ πρᾶγμα ἢ μνημεῖον σηματοκώτερον τῶν κωδωνοστασίων, οὕτω καὶ κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, οὐδεὶς ὑπάρχει ἀνθρώπος σηματοκώτερος τῶν κωδωνοστασίων. Οὐδέποτε κατώρθωσα νὰ ἐνοήσω (καὶ ἴσως ἔπαισα διότι δὲν ἐζήτησα περὶ τούτου πληροφορίας) πῶς οἱ συνάδελφοι οὗτοι τοῦ Κουάσιμῶδου, οἵτινες μετέρχονταί ἐν ταυτῷ καὶ τοὺς νεκροθάπτας, εὐρίσκονται πάντοτε πρόχειροι, καὶ ποῦ εὐρίσκονται τετραπόμενοι (συγχωρηθῆτω μοι καὶ ὁ παρακείμενος καὶ τὸ

(*) Ματιλάς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ζακυνθίου λαοῦ τὸ μνημεῖον τοῦ τοσοῦτον, καὶ δικαίως, ὅτι αὐτῶν μισομένου ἀρμύστου Ὁμηροῦ Ματιλάδου. Τὸ μνημεῖον τοῦτο, ἔγερθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ματιλάδου πρὸς διατίωσιν τῶν ἰδίων κατορθωμάτων (εἰτόν δ' ἐν Ἑπτανήσῳ), σύγκειται ἐκ στήλης τετραγώνου ἐσκαίας ἐπὶ βαθμίδων καὶ ἐχούσης ἐγκοκλαμμένον μὲν ἐπὶ τῆς κυρίας ἀπὸψεως ἀνάγλυφον παριστᾶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐπισημῆν δὲ ἄνωθεν τὴν προτομήν τοῦ Ματιλάδου, ἐκ χαλκοῦ ἀμφότερα, ἔργα τοῦ γνωστοῦ τῆς Δανίας γλύπτου Τερνάλδου. Κεῖται δὲ, ἔχουσα τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Πάντων, ἐπὶ τῆς εὐρείας ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τῆς Πλατείας τοῦ Πονητοῦ εἰς τὴν τοῦ Γεωργίου καὶ τὴν προκουμαίων ἀγορᾶς. Τὸ μνημεῖον τοῦτο, καίτοι ὑπὸ ἁγγλοῦ σκοποῦ πρὸς τὴν ἐνάσσεως φυλάττεται, ἀσφράγηθη οὐκ ἔπαξ ἐν τοῦ πλησίον τὰς ἀνθρωπίνους κακότητας· νῦν δὲ μόνον ἔχει τὴν περιέργειαν καὶ τὸν σέβον σφεί, τοῦ δὲ Ζακυνθίου μόνον τὴν εἰκότα.

βῆμα ἀφ' οὗ εἰς τὸν Ἀριστοφάνην συνεχωρήθη τὸ ἐκτετραπυρηνῶν, καθ' ὅσον ἄλλως τε καὶ ὡς ἐμφαντικώτατον κρῖνον αὐτὸ εἶχον τῶν λεζικῶν), ποῦ εὐρίσκονται, λέγω, τετραπυρηνῶν οἱ σηματοκῶν τῶν Ζακυνθίων προῦχοντες, ὥστε κατὰ πᾶσαν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὥραν, κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ἄνευ προειδοποιήσεως, καὶ ἐπὶ περιστάσεων ὅλοι ἀπροσδοκῆται, βλέπει αὐτοὺς ἀμφοῖν χερσῶν τῶν γλωσσιδίων τῶν μεγάλων κωδώνων ἐχομένους, ἢ τὸ σκηνίον τῶν μικρῶν ἐπιτείνοντας καὶ, μετὰ ζήλου σπανίου καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μάλλον ζηλωτὰς τῶν ἐλλήνων λειτουργῶν, καταπλημμυροῦντας τὴν Ζακύνθον ἀπὸ περᾶτων ἕως περᾶτων δι' ἄλλεπαλλήλων κομμάτων ἤχου, πατάγου ἢ ψόφου, ἢ ὅπως ἄλλως θελήσῃ τις νὰ ὀνομάσῃ τὴν δυσάρεστον ἐκείνην αἰσθησιν, ἢν διὰ τοῦ αἰθέρου μεταδίδει εἰς τὰ ἀνθρώπινα ὦτα ἢ πρὸς τὰς παρειὰς τοῦ κώδωνος προστριβῆ τῆς γλώσσης αὐτοῦ. — Ἄν ποτε ἢ κυβερνήσις ἢ ὁμογενῆς τις (δηλαδὴ πλοῦσιος, διότι οἱ πλοῦσιοι μόνον εἶναι ὁμογενεῖς) ἀποφασίσῃ νὰ ἰδρῆσῃ κωφαλαλοκομίον, τὴν Ζακύνθον νὰ προτιμήσῃ συμβουλευόμενος εἰς τὴν ἰδρῆσιν, διότι ἐκεῖ ὅπου οἱ ἀκούοντες ἐκκοφῶνται, οἱ κωφοὶ, τρωφεραίνοντες τοῦ τυμπάνου διὰ τῆς ἄλλεπαλλήλου ἐπιφοιτήσεως τῶν ἤχων, θέλουσιν ἀνακτήσει τὴν ἀκοήν.

Γέννησις, γάμος, θάνατος καὶ μνημόσυνον διαφόροις ἕκαστον ἀναγγέλλεται ὑπὸ τῶν κωδώνων, διαφόροις ἤχουσι, ὥστε ἂν ἔξῃ ἔτι ὁ περιφημοὶς Boileau καὶ ἐπισκέπτετο τὴν ὕλησσαν νῆσον τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ κλέπτου Βιργιλίου τὴν ημεροῦσαν, ἤθελε τροποποιήσει βεβαίως κατὰ τὴν ὥραιον ἐκείνον στίχον, δι' οὗ περιγράφει τοὺς κώδωνας εἰπε

Pour honorer les morts, elles tuent les vivants.

Διότι αἱ γλώσσαι τῶν κωδώνων τῆς Ζακύνθου οὐ μόνον τιμᾶσαι τοὺς νεκροὺς, — μηδὲ μετὰ θάνατον δηλαδὴ ἀφίνουσαι αὐτοὺς ἡσυχίας, — φονεύουσι τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ εἶναι αἱ πρώται γλώσσαι αἱ ἀκούει τὸ γεννώμενον νήπιον, καὶ τὰς νυμφευόμενας διδάσκουσι δτι, ὅπως οἱ κώδωνες ἀποινεῖ, οὕτω καὶ αὐταὶ ἀναμωτέ δύνανται νὰ γλωσσοκοπῶσιν εἰς τὰ ὦτα τῶν δυστήνων συζύγων, καταφρονουσαι καὶ αὐτὸ τὸ ἔγκυλον ἔτι θεῖον ῥητόν, καθ' ἣ ἡ γυνὴ ἐφείλει ἔνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

Μήπως ὅμως ἀρᾶνται εἰς ταῦτα καὶ μόνον, ἰδίως μετὰ τὴν ἔνωσιν, οἱ κώδωνες τῆς Ζακύνθου καὶ οἱ κωδωνοκροῦσαι; Ἄπαγε! Πόσοι γεννῶνται; πόσοι νυμφεύονται ἢ ἀποθνήσκουσιν; Ἢ φωνὴ ἤθελε ξηρανοῦ ἔν τῷ εὐρεῖ ἀρρυγγί τῶν κωδώνων ἂν περιέμενε τόσον σπανίας εὐκαιρίας. Διὰ τοῦτο ἐφευρέθη ἐν Ζακύνθῳ νέα καὶ ὅλως καινὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ἤχου πρὸς ἐκδήλωσιν διαφόρων αἰσθημάτων καὶ νέων

χρησιμοποίησις τῶν κωδώνων, διὰ ταύτας δὲ προτεινόμεν νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἐφευρέτας βραβεῖον, brevet d'invention sans garantie du gouvernement.

Ἡ χαρὰ διὰ τὴν ἔλευσιν τινος ἢ διὰ τὴν ἀναχώρησιν, ἢ διὰ τὴν κενὸν ἀγαλλίασις, ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τινος ῥήτορος ἐν ὑπαίθρῳ λαλοῦντος, ἢ ἐπιθυμία νὰ ἐξεγερθῶσιν ἐννοχώτερον οἱ φιλυπνότεροι τῶν κατοίκων, ἢ ἀγγελία ὑπουργικῆς μεταβολῆς, ἢ χαρὰ διὰ τὴν ὕψως δῆποτε ἀθώωσιν κατηγορουμένου τινὸς, ταῦτα πάντα, — καὶ πόσων ἄλλων ἐπαλαθόμεθα! — ζωπρίτατα ἐκδηλοῦνται ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν κωδωνοστασίων τῆς πόλεως ὑπὸ τῆς γλώσσης τῶν κωδώνων, βοηθουμένης καὶ ποτε ὑπὸ μασκόλων καὶ πυροβολημάτων. Ὁ Σολωμὸς βεβαίως θὰ ἀνεμνήθη ἐν τῷ Ἄδῳ, ὅτε ἐν Ζακύνθῳ μετὰ τελετῆς ἰδρῆστο τὸ μνημεῖον αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀπήγγειλε ταπεινῇ τῆς φωνῆ εἰς τὸ αὐτὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ μικρὸν μὲν ἐκεῖνο ἀλλ' ἀμήμημον διστίχον,

Ἡ καμπάναι πληρωμέναι
Ἰκαμην ἄν βουρλιόμναι.

Ὁ δὲ λατῖνος ποιητῆς, εἰ ποτε ἐναυάγει τὸ πλοῖον αὐτοῦ εἰς τὰς ἀίτας τῆς Ζακύνθου, ἤθελε πεισθῆ ἀδιστακτικῶς περὶ τῆς ἀτελείας τῆς ἄλλως τε καὶ πλοῦσιος περιγραφῆς τῶν κωδωνοστασίων τοῦ κώδωνος:

Lauda domum verum, plubem voco, congreo clerum
Defunetio ploro, fugo fulminā, fusta decoro.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ κατοικήσας ἐν Ζακύνθῳ τοσοῦτον συνευίξεται εἰς τὸν ἀδιάκοπον τῶν κωδώνων πάταγον, ὥστε οὐδὲ κἂν προσέχει, οὐδὲ κἂν αἰσθάνεται πλέον αὐτόν, τότε μόνον ἐννοῶν δτι ἔπαθον μεταβολὴν τὰ περὶ αὐτόν ἀτμοσφαιρικὰ στρώματα, ἔταν, κατὰ τύχην, ὁ ἤχος ἐπὶ μικρὸν παύσῃ. Μεταδίδωμι τῷ ἀναγνώστῃ ὡς ἀληθέστατον ἔτι, ὅτε, μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἡ Ζακύνθος ἐπλάσθη νομῶς, οἱ κώδωνες αὐτῆς ἐσήμανον ὡς δαιμονιῶντες διότι... ὁ νομῶς ὀνομάσθη πρώτης τάξεως.

Ἐπιμείναμεν ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον ὀμιλοῦντες περὶ κωδωνοκροουσιῶν· ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης καταμετρήσων τὸ ὕψος τῶν κωδωνοστασίων καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν ἐν τοῖς Ζακυνθίοις ἤθεσι, θέλει συγχωρήσει βεβαίως ἡμῖν διὰ τὴν μακρολογίαν, λυπούμενος μὲν δτι κκοσυχῶν ἐγένετο ἀναγνώστης, ἐλεῶν ὅμως καὶ ἡμᾶς τοὺς τοσοῦτον κοπιᾶσαντας ὅπως ἀναβῶμεν εἰς τηλικούτον ὕψος, μόνον καὶ μόνον ἔνα καταδείξωμεν αὐτῷ ἐξ ἀπόπτου ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν εὐφροσάτων λαῶν (τοιοῦτος δὲ βεβαίως εἶναι καὶ ὁ Ζακύνθιος) ἀπαντᾷ τις πολλακίς ἀλλόκοτα ἔθιμα...
Σ.

ΧΑΡΜΟΣΥΝΟΣ ΕΙΔΗΣΙΣ.

Τὴν 15 τοῦ μεσοῦντος, ἡμέραν Κυριακὴν, ἐτελέσθησαν ἐν Πιερροπόλει οἱ γάμοι τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως ἡμῶν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου Ὁλγας, τῆς πρὸ μηγιῶν μνηστρυθείσης αὐτῷ, ὡς προαναγγελάμεν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 1 τοῦ παρελθόντος Μαΐου. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ παρόντος ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου αἱ Αὐτῶν Μεγαλειότητες θέλουσι πατήσαι τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—ο—

ΑΣΤΕΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδιον 410.)

5) Παραγγελία. 1)

Νὰ σοῦ πῶνα παραμύθι
Τὸ κουκλί καὶ τὸ βεβύθι,
Ποῦ μαλῶναν οἱ Ἑβραῖοι
Γιὰ 'να φάρι γιὰ 'να χέλυ
Γιὰ 'να κόκκινο τζεμπέρι.
'Ντάρα 2) δῶ, 'ντάρα 'κεῖ
'Ντάρα 'πάνω 'ς τὴ μηλιά,
Κόψε μ' ἄλο δροσερὸ,
Δόμ' κ' ἐμένα τὸ 'μισό.
'Νὰ τὸ πάου τοῦ χρυσοῦ,
'Νὰ μοῦ φτιάσῃ δαχτυλίδι,
δαχτυλίδι πετρωτὸ,
Πετρωτὸ, καμαρωτὸ
Νᾶχ' ἀνώγεια καὶ κατώγεια,
Κ' ἐκατὸ πανεθωράκια
'Ν' ἀνεβαίνοι 'ς τῶνα 'ς τᾶλλο
'Νὰ βαρῶ τὴ καμπανίτσα,
Νὰ μαζεύουντ' ἢ κοπέλαις
Τοῦ παπᾶ ἢ θυγατέρες.

—ο—

6) Τὸ ἀλληλέγδετον. 3)

Κικίκου κικίρικού!
—Φώτισε κουμπάρα.

1) Τεῖεῦτον ποιημάτιον, ἰδιοτρόπου φαντασίας γέννημα ἰδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ 413 φυλ. τῆς Πανδώρας.

2) Ἀντάρα, παραγγῆ.

3) Παλλὰ τοιαῦτα φράσματα ἀστεῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ ἀλληλέγδετον τῶν ὄντων σημαίνοντα εὑρίσκονται παρὰ τῷ λαῷ τῆς Ἑλλάδος. αὐτοὶ καὶ ὅσον εἶδα, ἰδημοσιεύθησαν ἐν τῇ Πανδῶρᾳ (1Α', σ. 433) καὶ ἐν τῇ Χρυσολίῳ [Γ', σ. 451].

—Πᾶμε γιὰ ξύλα;
—Ποῦ εἰν' τὰ ξύλα;
—Εἶναι 'ς τὴ φωτιά;
—Ποῦ εἰν' ἡ φωτιά;
—Τὴν ἔσθυσε τὸ νερό.
—Ποῦ εἰν' τὸ νερό;
—Τὸ 'πιανε τὰ βέιδα.
—Ποῦ εἰν' τὰ βέιδα;
—Εἶναι 'ς τὸ δένδρ.
—Ποῦ εἰν' τὸ δένδρ;
—Τῶκοψ' ὁ παπᾶς.
—Ποῦ εἰν' ὁ παπᾶς;
—Ἀπέθανε!

—ο—

7) Ἡ παγίς.

Κάτου 'ς τὸ νερὸ τ' αὐλάκι
Εἶχα 'να περιβολάκι,
Κ' εἶχα μέσα κερασίτσες
Καὶ πεντέξῃ λείμονίτσες.
Μὰ τὸ μάθην τὰ κοράσια
Καὶ μοῦ κλέβαν τὰ κεράσια.
Μάστησά 'να δοκανάκι
Πιάνω μᾶς τὸ ποδαράκι . . .

—ο—

8) Ἀκριτόμυθος.

'Σ τὸ στενὸ 'ς τὴ δημοσιὰ
Ἀπάντησα μιὰ κοπελιά
Καὶ νερὸ τῆς γύρεψα
Καὶ νερὸ δὲν μοῦδωσε
Μ' ἀπ' τὴ καλοσύνη της
Μοῦδωκε τὰ χεῖλη της.
—Πιὲ νερὸ νὰ δροσισθῆς
Καὶ κανενοῦ νὰ μὴ τὸ 'πῆς.
Μὰ τρέχοντα καὶ γλίγορα
'Γὼ 'ς τὸ βουνὸ ἀνέβηκα
Καὶ 'κεῖ τὸ ἐπαινεῦτικα.

—ο—

9) Ἀφροντισία.

Νύσταξες; Πέσε κοιμήσου
Μὴ σκοτίζεις τὸ κορμί σου,
Κ' ὄσιν θέλεις κουκουλώσου
Μὴ σκοτίζεις τὸ μυαλό σου.